

viharnik

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

NALOŽBE V GOZDNO GOSPODARSTVO

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je v zadnjih letih, tako kot celotno slovensko gozdarstvo, doživljalo velike in korenite spremembe.

Zaradi Zakona o gozdovih, Zakona o denacionalizaciji, Zakona o zadrugah in Zakona o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov se je organizacija gozdnega gospodarstva v celoti spremenila.

Gozdno gospodarstvo je po razdružitvi na zadruge in zavod za gozdove dobilo novo vsebino dela.

Z lastninskim preoblikovanjem v delniško družbo bo morale naše podjetje skrbeti za ustvarjanje primernega dobička, ki bo namenjen posodobitvi sedanjih področij dela in širjenju dejavnosti. Gozdno gospodarstvo bo moralo konkurirati na trgu s storitvami in svojimi proizvodi in ostati na svojem področju dela najboljše.

Zaradi premagovanja novo nastalih razmer, ko so nam z zakoni vzeli delo in s tem tudi dohodek iz preteklega

obdobja, naše podjetje ni moglo sproti investirati v posodabljanje gozdne proizvodnje, gradbene dejavnosti, transportne dejavnosti in v predelavo lesa.

Ta zaostanek smo z nabavo novih traktorjev ferguson, gozdarskega kamiona MAN in nakladača caterpillar že nekoliko zmanjšali.

V prihodnjem obdobju bomo posodobili gradbeno in transportno mehanizacijo. Vlagali pa bomo tudi v predelavo lesa, ki je pomembna sestavina naše podjetniške strategije.

Pomembno za dobro poslovanje Gozdnega gospodarstva je tudi naložba v nov informacijski sistem, ki ga v gozdno proizvodnjo že uvajamo. V celoti, na vseh področjih poslovanja pa bo zaživel v prihodnjem letu za novo oblikovano delniško družbo.

Hubert Dolinšek

Foto: I. Robnik

DREVESNICO OMORIKO OBISKALA BARONICA JELENA DE BELDER-KOVAČIČ

Ko z ženo obiskujeva parke in okrasne drevesnice po Evropi ter ko prebirava tujo literaturo o drevesničarstvu, hortikulturi in vrtnarstvu, skoraj vsepovsod omenjajo v svetu eno najbolj spoštovanih imen s področja hortikulture in gojenja drevnin Jelena de Belder-Kovačič, našo rojakinjo, ki že nekaj več kot 40 let živi in dela v Belgiji.

To izjemno strokovnjakinjo smo poblíž spoznali pred dvema letoma v sijajni TV seriji "List in cvet" avtorja Staneta Sušnika. Poznavalci in ljubitelji dobre hrane pa jo poznamo tudi po svojevrstnem kulinarčno-vrtnarskem priročniku Okus po cvetju.

Gospo Jeleno de Belder-Kovačič sva z ženo osebnostno spoznala avgusta 1995 leta ob obisku enega najlepših parkov v Evropi Arboreta Kalmthout v Belgiji, ki je njeno pionirsko delo. Istočasno sva obiskala družinsko posestvo de Belderjevih Hemelrijk, ki so ga doslej videli le njihovi prijatelji in znanci.

Arboretum Kalmthout je začel nastajati po letu 1952, ko sta brata Georges in Robert de Belder kupila zanemarjeno drevesnico. Nekoliko pozneje pride v Kalmthout gospa Jelena Kovačič, ki se kar hitro poroči z Robertom de Belderjem. Vsi skupaj z veliko dela, znanja in predvsem z veliko ljubezni do rastlin oživijo arboretum. Leta 1978 gospa Jelena ustanovi fundacijo "Arboretum Kalmthout" s ciljem promovirati in nadalje razvijati ta čudovit arboretum. 1986 leta skrbništvo nad arboretumom prevzame Provinca Antwerpen z namenom zagotoviti prihodnost parka. Glavno vlogo pri urejanju tega parka ima še zmeraj gospa Jelena.

Tudi na družinskem posestvu de Belderjevih Hemelrijk je videti obsežne zbirke različnih grmovnic in dreves. Posestvo precej spominja na večjo slovensko kmetijo, saj ga je tako uredila gospa Jelena. Ko se sprehajaš po njem, srečaš slovenski kozolec, konje lipicance... Na posestvu živijo vsak v svoji hiši hčerka in sin z družinami. Če ne znaš njihovega jezika, ti ni treba skrbeti, saj vsi z vnuki vred govorijo dobro slovensko, pa čeprav nobeden od njih ni

rojen v Sloveniji. Na posestvu gospa Jelena svojim gostom rada naredi veselje z enostavno in skromno jedjo, predvsem zeliščno, ki jo sama pripravi.

H gospo Jeleni de Belder-Kovačič mnogokrat prihajajo slovenski vrtnarski praktikanți, ki tu uživajo in srkajo njeno gostoljublje ter predvsem njeno enciklopedično znanje s področja hortikulture in dendroloških znanosti. Mnogim nam je in bo pomagala obogatiti naše znanje o vzgoji rastlin in o hortikulturi ter dendrologiji tudi zunaj meja naše domovine.

Jelena de Belder-Kovačič se je večkrat udeležila botaničnih znanstvenih odprav po vsem svetu. Predava na belgijskem inštitutu za arhitekturo Hogar Architectur Institut van het Rijk. Prejela je zlato priznanje Britanskega kraljevega hortikulturenega društva (RHS - Royal Horticultural Society), katerega člana sva tudi midva z ženo in je ena redkih tujcev, ki jih je doletela ta čast. Prislunhejo ji tako kronane glave kot najuglednejši strokovnjaki po vsem svetu.

V zadnjih letih so njeno delo začeli ceniti tudi v njeni novi domovini, Belgiji. Pred kratkim je belgijski kralj gospo Jeleno imenoval za baronico, kot prvo v Belgiji za njeno hortikultureno in vrtnarsko delo. Ta naslov so v preteklosti prejeli pogumni vojskovodje, danes pa to čast dodeljujejo le uspešnim industrijalcem, kulturnikom, športnikom itd, letos pa prvič "vrtnarici", kot zase pravi gospa Jelena. To imenovanje sama sprejema zgolj kot priznanje vsemu vrtnarstvu.

V začetku oktobra, ko so barve okrasnega drevja in grmičevja najlepše in pestre, smo se v drevesnici Omorika na Caravaningu pri Muti srečali okrasni drevesničarji, načrtovalci okolja hiš in parkov ter ljubitelji lepega okolja iz vse Slovenije. Kot osrednja gostja pa nas je s svojim obiskom razveselila in počastila gospa Jelena de Belder-Kovačič.

Ob bogatem razcvetu vrtnarjenja in ob hkratnem nastajanju številnih novih vrtnih trgovin in centrov narašča tudi povpraševanje po različnih rastlinah in izčrpnih napotkih za

Gospa Jelena de Belder-Kovačič

zasadnjo. Gospa Jelena z vsem svojim znanjem zagovarja avtohtonost rastlin, kar pomeni, da morajo rastline biti vzgojene v deželi oz. kraju, kamor se jih kasneje tudi sadi. Strogo moramo ločiti drevesničarstvo (vzgoja hortikulture vrst in trajnic) ter vrtnarstvo (vzgoja sezonskih rastlin in rezanega cvetja) saj sta to popolnoma različna "poklica".

Ko je gospa Jelena prehodila drevesnico Omorika, je bila razveseljena nad hitrim razvojem naše drevesnice, predvsem pa nad domačo vzgojo sadik. Drevesnici Omorika je v dokaj kratkem obdobju petih let uspelo zagotoviti domačo lastno proizvodnjo okrasnih sadik, saj je bila v preteklosti zgolj gozdarska drevesnica. Laskava pohvala in to še iz ust takšne strokovnjakinje, kot je Jelena de Belder-Kovačič!

Pohvalna je bila tudi ob prehojenem parku tik ob drevesnici glede pestrosti in vzdrževanja samega parka. V parku raste nekaj redkejših sadik, ki jih je potrebno dodatno negovati.

Ob koncu obiska je gospa Jelena v pomenku vseh udeležencev tega prijetnega in poučnega srečanja sklenila, da bo drevesnico Omorika, tega najpestrejšega parka v koroški regiji, še večkrat obiskala, obenem pa obisk priporočala tudi ostalim strokovnjakom iz tujine ali pa jih bo celo sama pripeljala.

Vlado Planinšek

Del drevesnice Omorika z okrasnimi sadikami

Lastnika drevesnice Omorika Marija Herman-Planinšek in Vladimir Planinšek v pomenku z Jeleno de Belder-Kovačič

POSLOVNA ENOTA

GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

ERNEST RUTER, diplomirani inženir gozdarstva se je zaposlil pred 12 leti na Gozdarstvu Črna. Po končani pripravniški dobi je prevzel dela vodje pridobivanja gozdov in bil imenovan za pomočnika direktorja obrata. Te izkušnje so ga pripeljale na poslovno enoto gozdarstva Slovenj Gradec, kjer je prevzel mesto direktorja. Predstavlja nam svojo poslovno enoto.

"Gospodarimo v državnih gozdovih občine Slovenj Gradec. Ti gozdovi se razprostirajo v dveh gozdno gospodarskih enotah - Plešivec in Pohorje. Glavni kompleks državnih gozdov, kjer vršimo dela, leži na južni oz. jugovzhodnih pobočjih Uršlje gore, posamezni oddelki pa so tudi na Pohorju, Graški gori, Dobravi in drugod. V preteklosti so bili to pretežno enodobni in bolj ali manj čisti iglasti gozdovi. Sedaj pa z načrtnim gospodarjenjem postopoma prehajajo v skupinsko raznodobne in mešane gozdove. Delež listavcev se povečuje, kar izboljšuje biološko in mehansko stabilnost sestojev.

Glavne dejavnosti v naši enoti so: sečnja in spravilo lesa, gojitvena dela, delno pa tudi vzdrževanje gozdnih cest in vlak.

Sedaj nas je v enoti zaposlenih 26, od tega 21 gozdnih delavcev-sekačev oz. strojnikov in smo povprečno stari skoraj 39 let. Pred nekaj leti je bilo število zaposlenih na enoti bistveno večje, ca. 45, ker je bil tudi obseg dela precej večji. V občini je bilo 3350 ha državnih gozdov. Z denacionalizacijo se je površina državnih gozdov razpolovila tako, da je tudi proizvodnja padla z nekdanjih 15.000 m³ na dobrih 5000 m³ lesa letno. To pa seveda ne zadostuje za polno zaposlitev vseh delavcev, ki jih imamo, zato iščemo

Ernest Ruter, dipl. inž. gozd.

delo tudi drugod. Usluge vršimo v privatnem sektorju, predvsem pa na drugih poslovnih enotah Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec (v Mislinji in v Črni). Problem zaposlovanja rešujemo tudi tako, da je večina delavcev pozimi, ko skoraj ni dela v gozdu, prijavljena na Zavodu za zaposlovanje.

Za delo v gozdu imamo 4 gozdarske traktorje in eno gozdarsko žičnico za spravilo lesa v strmih, z vlakami neodprtih gozdnih predelih. Zadnja leta smo zelo malo vlagali v osnovna sredstva tako, da imamo mehanizacijo dokaj iztrošeno. S posodobitvijo mehanizacije (nekaj že v letošnjem letu) in nadaljnim vlaganjem v izgradnjo gozdnih prometnic (cest, vlak), bomo lahko znižali

stroške dela in tako še naprej uspešno in kvalitetno izvajali gozdno proizvodnjo."

ZVONKA JUVAN je svojo delovno dobo začela pred 22 leti na gozdarskem obratu v Slovenj Gradcu, ki je bil takrat organiziran skupaj za družbeni in zasebni sektor v prostorih sedanje Gozdarske zadruge Slovenj Gradec. Opravljala je dela blagovnega knjigovodje, po letu 1976, ko so se formirali toki za privatni sektor, pa še vsa administrativna dela za družbeni sektor. V letu 91 je prevzela še izračun plač in blagajno. Zaradi organizacijskih sprememb so se spremenila tudi nekatera administrativna dela. Vse več je organizacijskih del in vedno manj administrativnih, zato je tudi naziv njenega delovnega mesta sedaj knjigovodja in izvajanje poslovno tajniških nalog.

V vseh teh letih je "zamenjala" štiri direktorje, z vsemi je dobro sodelovala. Zelo dobro pa se razume z delavci, saj po tolikih letih dela v istem kolektivu pozna njihove potrebe in jim vedno pomaga pri izpolnjevanju raznih vlog in obrazcev. Kar nekako logično se ji zdi, da to pač dela.

Zvonka Juvan

Tudi gozdarji iz javne gozdarske službe so deležni njene ustrežljivosti. Če se zgodi, da so vsi na terenu, tudi za njih sprejme sporočila, pa tudi kmetje se radi ustavijo pri njej v pisarni.

Zvonka svoje delo dobro obvlada, pogreša pa konzultacije v podjetju in seminarje iz njenega področja dela, kjer bi lahko neposredno dobila navodila in napatila za delo.

V zadnjih oktoberskih dneh je skupina gozdnih delavcev slovenjegraške gozdarske poslovne enote Branko NAVOTNIK, Marjan TRIPLAT, Mirko TRIPLAT, Hinko TRIPLAT in Alojz MELANŠEK spravljala

(nadaljevanje na 4. strani)

*Stojijo z leve: delovodja Branko Arl, Alojz Melanšek, Mirko Triplat, Hinko Triplat
spodaj: Branko Navotnik in Marjan Triplat*

(nadaljevanje s 3. strani)

les z gozdarsko žičnico v Plešivcu, tik pod vrhom Uršlje gore. Imajo med 16 in 25 let delovne dobe v gozdarstvu in vsi izhajajo iz gozdarskih družin, kjer je ta poklic tradicionalno prehajal od očeta na sina. Živijo v bližini delovišč, razen strojnika Branka Navotnika, ki je doma na Pohorju in se vozi dnevno na delovišča tudi po 40 km in več. Na gozd in gozdarjenje so eksistenčno vezani, zato so jih spremembe, ki jih je prinesel sistem (denacionalizacija) in posledično organizacijske spremembe v podjetju še toliko bolj prizadele.

Visoke norme, ukinjeni deževni dnevi, strmi in nevarni tereni, zastarela mehanizacija - vsi ti pogoji dela vplivajo na njihovo zdravje. Vse bolj jih skrbi prihodnost. Kaj bo, če bi postali nezmožni za delo, še posebej zato ker so zaposleni za določen čas. Glede na to tudi ne vidijo motiva, da bi se mladi zaposlovali v gozdarstvu.

Mislijo, da so za svoje delo premalo plačani. Lani so jim vodilni delavci v podjetju obljubili 1000 DEM plače, vendar tega zneska v glavnem ne dosegajo. Želijo, da bi bili bolj opremljeni z zaščitnimi sredstvi.

Pogrešajo sestanke, kjer bi lahko spregovorili o svojih problemih.

Govorili smo še o lastninjenju. Večina je vložila certifikate v podjetje, saj je tudi pri tem prevladovala navezanost na podjetje in pozitiven odnos do gozda in dela v gozdu.

Gozd je v letih dobrega gospodarjenja postal lepši. To se vidi tudi na debelini dreves. Kar žal jim je, kadar morajo posekati kakšno debelo smreko.

Ida Robnik

Demontaža linije in priprava za premik

Couvet - OČE PREBIRALNIH GOZDOV

Na ekskurziji po Švici, ki jo je pripravil Zavod za gozdove Slovenije, sem kar nestrno pričakoval zadnji dan, ki je bil namenjen obisku gozda Couvet, ki leži v pogorju Jura v neposredni bližini francoske meje. Couvet je poznan iz strokovne literature o urejanju gozdov. Idejo Adolpha Gourmauda o prebiralnem gozdu in kontrolnem gospodarjenju je Henry Biolley tu prenesel v gozd in jo obogatil.

Zamisel o prebiralnem gospodarjenju na osnovi kontrole je bil odgovor na takrat močno uveljavljeno golosečno gospodarjenje in šablone o trajnem gozdu, ki so jo poizkusili zagotoviti s pomočjo enako velikih površin vseh starosti gozda. Kontrolna metoda je tudi danes sodoben pripomoček za upravljanje odprtih sistemov, kakršen je gozd. Funkcionira tako, da ugotovimo in analiziramo vhode in izhode sistema ter v bistro na osnovi znanja obogatenege z izkušnjo eksperimenta, načrtujemo prihodnji razvoj. Ta poenostavljena razlaga ideje o kontrolni metodi bi pri načrtovanju razvoja gozdov (ureditveno in gojitveno načrtovanje) izgledala tako: analiziram razvoj in stanje gozda na začetku nekega obdobja, posebej proučim vpliv opravljenih ukrepov na sedanje stanje gozda, končni cilj za načrtovalno enoto po potrebi dopolnim, določim etapne cilje za posamezne negovalne enote in določim ukrepe, s katerimi bom najlažje, s čim manjšim tveganjem in čim bolj poceni dosegel postavljene cilje.

Učinkovitost ali uspeh dela se kaže v neprestanem izboljševanju gozda, optimalnemu zagotavljanju funkcij in racionalnemu gojenju (gojitvena dela, gojitvene sečnje, druga vlaganja). Rezultate kontrolnega načina gospodarjenja z gozdom lahko preverjamo s pomočjo opisa izhodiščnega stanja, v Couvetu iz opisov gozdov izpred 100 let, spremljanjem razvoja preko podatkov inventur, v Couvetu je bilo že 16 inventur in evidenc sečenj in go-

jitvenih del in iz opazovanja današnjega stanja gozda. Uspešnost gospodarjenja v Couvetu in s tem kontrole prikazujejo podatki, ki so nam jih posredovali švicarski kolegi in jih prikazujem ter dopolnjujem z opisi nekaj slik gozda, ki naj poleg podatkov prikažejo današnji Couvet.

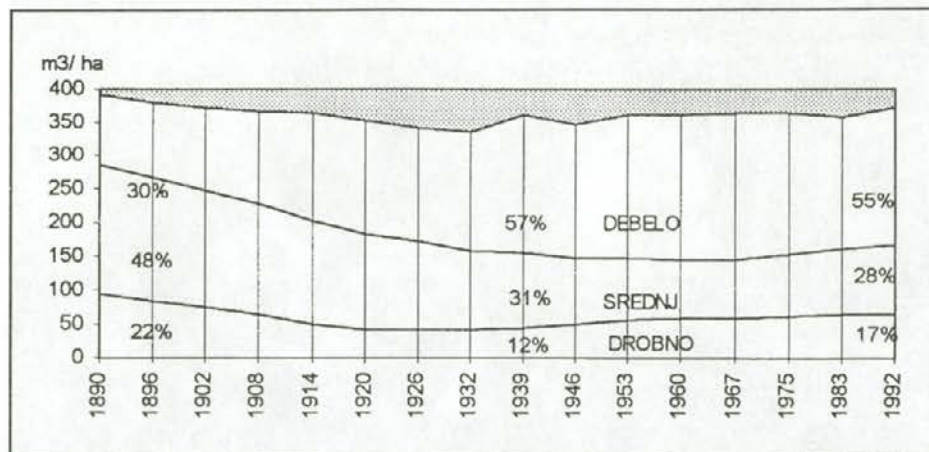
Leta 1890, ko je začel gospodariti v gozdovih Couveta H. Biolley, so bili to deloma enodobni, deloma raznodobni sestoji z razgibano vertikalno zgradbo. Slednje je H. Biolley začel negovati in spreminjati v prebiralne. Preoblikovanje še danes ni zaključeno, saj gre za delo, ki je zastavljeno za zelo dolgo obdobje. Ukrepi pri premeni so bili prilagojeni rastišču, nastanku, razvoju in stanju sestojev, kakor tudi času, ki je bil potreben za razvoj. Največ so prebirali posamično (šibka redčenja, v krajših časovnih intervalih 6-8 let, na večjih površinah, le tu in tam so izvajali skupinsko prebiranje zato, da so pomagali naravnemu pomladku. Cilj, ki ga je postavil H. Biolley, je zagotoviti neprekinjeno proizvodnjo čim večjih količin čim bolj kvalitetnega lesa s pomočjo naravnih sil: tal, atmosfere in sestoja. Optimaliziranje proizvodnje in prizadevanje za čim boljšo izrabo gozda (večnamenske funkcije) ostaja tudi danes prednostni gospodarski cilj.

Podatki o stoletnem razvoju južnega dela gozda Couvet:

Gozd Couvet leži na dveh pobočjih. V nadaljevanju obravnavam le gozd, ki leži južno od vasi Couvet, ki smo ga obiskali.

Gozd s površino 55 ha je razdeljen v 13 oddelkov, zavzema severne lege na višini 760-1020 m, geološka podlaga je deloma ledeniška morena, deloma apnenčast pobočni grušč, tla so rendzina na karbonatnih tleh, rastišče je bukov gozd z jelko (AF) in bukov gozd s konopnicami (DF).

Razvoje lesne zaloge po debelinskih razredih,

Pojasnilo:

meritveni prag je pri 17,5 cm premera

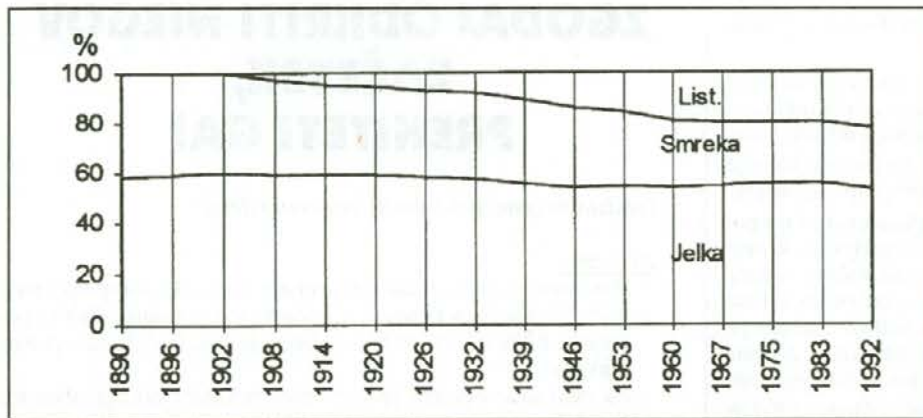
drobno-premer 17,5-32,4 cm, srednje 32,4-52,4 cm, debelo 52,5 in več cm.

(nadaljevanje na 5. strani)

(nadaljevanje s 4. strani)

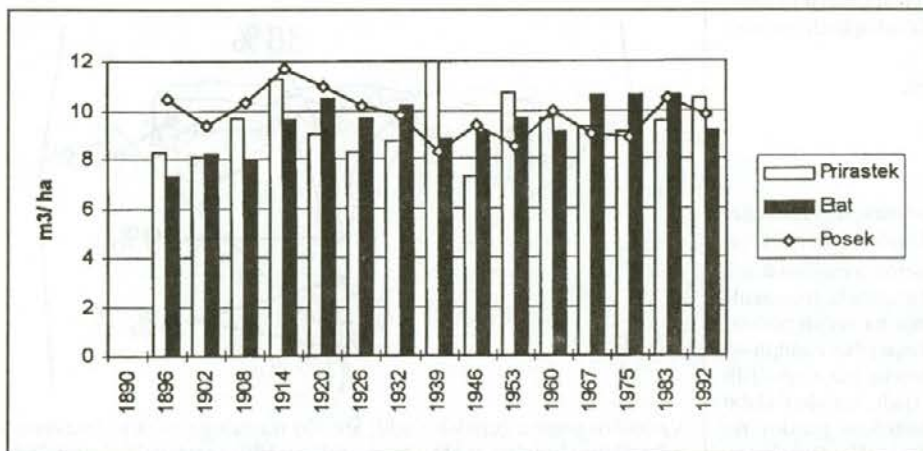
Skoraj petdeset let je bilo potrebno, da so dosegli ustrezno debelinsko strukturo. Poprečna lesna zaloga na slabših rastiščih je 250 m³/ha, na najboljših pa tudi preko 400 m³/ha.

Spremembe deležev drevesnih vrst

Ciljni delež listavcev je okrog 10%. Da so dosegli sedanji 20% delež listavcev, je bilo potrebno 70 let.

Prirastek in posek

Prirastek zaradi meteoroloških vplivov precej niha. To povzroča težave pri vzpostavljanju uravnoteženega stanja v prebiralnem gozdu. Kot je razvidno iz prikaza, posekajo toliko, kot priraste. Poprečno posekano drevo ima 2.8 m³.

Prirastek in % prirastka v različnih obdobjih glede na debelino dreves

	1890		1940		1992	
	m ³ /ha	%	m ³ /ha	%	m ³ /ha	%
Drobno	2,4	2,6	1,7	4,0	2,8	4,4
Srednje	2,7	1,4	2,2	2,0	3,1	3,0
Debelo	0,9	0,8	2,1	1,0	3,0	1,5

Naraščanje procenta prirastka v zadnjih letih kaže, da so z ustreznim izborom nosilcev funkcij, ki so vitalni in kvalitetni, znatno povečali količinski in tudi vrednostni prirastek.

Višina procenta prirastka, ki ga primerjamo z lesno zalogo, prikazuje, da je iz proizvodnih vzrokov utemeljeno gojiti debelo drevje le, če da visoko kvalitetne sortimente, na kar opozarja tudi prof. Leibundgut.

Prvi vtis, ki sem ga dobil o prebiralnem gozdu Couvet, so bila orjaška drevesa, izredno

Srednje m³ drevo se je povečalo od 1.1 m³ na 1.4 m³.

Določitev optimalnega razmerja debelinskih razredov in prizadevanje k uravnoteženosti so med najvažnejšimi problemi, ki jih mora razrešiti gozdarski inženir.

debele jelke in smreke. Kasneje so nam povedali, da je premer dreves zgodnjega sloja, ki so enakomerno razporejena po vsem gozdu, pretežno od 80-130 cm in so visoka več kot 40 m. Vsa drevesa, tudi jelke, so zdrava in izredno kvalitetna, saj je prvih 10.15 m in več, brez vej, torej furnir. Na sečišču smo videli, da so drevesa v zgornjem sloju, kljub starosti nad 150 let, zdrava in vitalna. Drugo, da je ves rastišni prostor zapolnjen z zelenilom. Bujno pomlajevanje jelke, smreke, javora in jesena je pri-

sotno v vsem gozdu. Manj pa je opazen srednji sloj dreves, šprinterji, ki izkoriščajo svetlobne jaške in se hitro vzpenjajo proti svetlobi.

Opozorili so nas na problem listavcev, ki jih želijo imeti na severnih legah okrog 10% in niso enakomerno razporejeni. Pri poseku dreves - prebiranju stremijo za tem, da istočasno zagotovijo več koristi: dohodek, izbor, pomladitev in zagotavljanje prebiralne strukture. Pri drobnejših drevesih je v ospredju izbor nosilcev funkcij, pri debelih drevesih pa pomlajevanje in dohodek. Pri listavcih ni cilj kvaliteta, za katero pa si tudi prizadevajo, pač pa njihov pomen za izboljšanje polodnosti tal.

Imajo tudi probleme. V nekaterih delih gozda so težave s pomlajevanjem. S popisi so ugotovili, da je ponekod jelka skoraj v celoti izginila iz pomladka. Postavili so kontrolne ploskve in ugotovili, da je za slabše pomlajevanje kriva divjad. Računajo, da je na 100 ha, 12-20 in več komadov srnjadi, kar je tudi za te gozdove, kjer sicer ni težav s pomlajevanjem, dosti preveč. Spet smo videli manjši del gozda, kjer so manjkala debela drevesa in jim je mladovje "pobegnilo", nastal je drogovnjak in dvoslojni gozd. Te stvari opozarjajo na veliko občutljivost prebiralnega gozda, ki zahteva zelo vestno delo in vsako napako takoj pokaže, ki pa je ni lahko popraviti. Gozd, ki se dotika Couveta, je zasebna last in v njem lastnik ni dovolil sekati po letu 1950, se je v 40 letih spremenil v enomerni gozd. Nekaj deset kilometrov stran od Couveta smo si ogledali gozd v Le Loclu, ki so ga s sajenjem osnovali pred 90. leti zaradi oskrbe z vodo in je bil postavljen srednjeročni cilj prebiralni gozd, vendar je na najboljših rastiščih na 68% po-vršine, na drugih, slabših pa na 92% površine še vedno enomerna struktura.

V Švici se prebiralni gozdovi razprostirajo na površini 8.4%, približno polovica na nadmorski višini nad 1400 m.

O prebiralnem gozdu

Gozdarski strokovnjaki prebiralno gospodarjenje visoko cenijo:

Mayer, Ott: Prebiralni gozd je idelalni varovalni in gospodarski gozd.

Bončina: Prebiralni gozd naj bo vir znanja, izkušenj in idej, s katerimi se prilagajamo naravni pestrosti gozdov in dosegamo cilje gospodarjenja po ekološko in ekonomsko najugodnejši poti.

Schütz: Prebiralni gozd je dognan gojitveni obrat, ki se v osnovi loči od drugih obratov, ker je že v osnovi genialen. Njegov pomen presega njegovo razširjenost.

Mlinšek: Večina rastišč Pohorskega Podravja je primernih za skupinsko prebiralno gospodarjenje.

Kot probleme pa navajajo:

Bončina: Prebiralno gospodarjenje je ravno zaradi poudarjene celovite obravnave gozda in hkratne individualizacije gozda na posamezna drevesa zelo zahtevno. Posledica nestrokovnega, sicer proklamiranega prebiralnega gospodarjenja je degradacija gozda, poslabšanje zasnov sestoja, zmanjšana rastnost... Velika zahtevnost dela omejuje uveljavljanje prebiralnega koncepta v gozdarski praksi. To pa je tudi izziv za gozdarsko stroko - za uveljavitev kontrolne ideje, kognitivnega in raziskovalnega

(nadaljevanje na 6. strani)

(nadaljevanje s 5. strani)

istopa ter celostne obravnave gozda, ki spoštuje posamezno drevo kot individuum.

Mlinšek piše v pravilih prebiralnega redčenja, ukrepu za postopno direktno prevajanje enodobnih sestojev v vertikalno razčlenjene sestoje z lastnostmi prebiralnega gozda. Delo zahteva človeka z veliko odgovornostjo in samodisciplino. V nasprotnem primeru je potreben le korak in že smo v "kmečem prebiranju" - torej pri odstranjevanju najvitalnejših najlepših dreves z največjim vrednostnim prirastkom. To, kar se je in še marsikje v praksi dogaja.

V zasebnih gozdovih z drobno posestjo je takšen način priporočljiv. Vendar le pod pogojem, da je lastnik gozda z velikim čutom odgovornosti za gozd. Če ne, potem prebiralno redčenje najstrožje odsvetujemo.

Couvet seveda vzbudi razmišljanje in potrebo po presoji, kako je doma - v območju s kontrolno metodo in prebiralnim gospodarjenjem.

Kontrolna metoda. V okviru gozdnogospodarskih enot in gospodarskih razredov delamo podrobne analize, sklepe in zaključke, ki sem jih opisal. Pri opisovanju sestojev in izdelavi gojitvenih načrtov imamo na terenu nekaj podatkov izpred 10 let in evidence gospodarjenja, vendar je osnova za načrtovanje predvsem rastišče in stanje sestojev, pri tem pa je vodilo, da morajo biti sestoji po opravljenih gojitvenih delih in cečnjah lepši in boljši (izbrani in sproščeni nosilci funkcij), kot so bili pred tem.

Prebiralni gozd. V zadnjih treh letih sem urejal približno 2500 ha gozdov v gozdnogospodarskih enotah Mislinje, Paški Kozjak in Plešivec. Ko razmišljam o gojitvenih oblikah v teh gozdovih, ugotovim, da sem videl le malo takih sestojev, ki bi ustrezali modelu prebiralnega gozda:

- v ustreznih deležih prisotni vsi trije sloji čakalci, šprinterji in zmagovalci, ki se pojavljajo posamično ali v manjših skupinah (premer do ene sestojne višine),
- ves rasti prostor zapolnjen z zelenilom krošenj,
- radoživo pomlajevanje,
- socialni vzpon čakalcev in šprinterjev,
- velik delež debelih dreves,
- prebiranje, s katerim bolj ali manj hkrati zagotavljamo štiri funkcije: izbor in vzgojo, pomlajevanje, prebiralno strukturo in izkoriščanje.

V literaturi sem našel nekaj obrazložitev za razmeroma majhen delež prebiralnih gozdov: gospodarjenje v preteklosti (nastanek, monokulture), rastišče, visoki etati (posledica je pomlajevanje na večjih površinah). K tem razlogom bi jih dodal še nekaj: propadanje jelke zadnjih 40 let, poškodbe po imisijah, problemi s pomlajevanjem (na najboljših rastiščih zapleveljenost in objedanje jelke po divjadi, izredno slabo pomlajevanje višinskih gozdov), velike potrebe lastnikov gozdov po dohodku in neevidentirane sečnje, nizko redčenje, poškodbe dreves zaradi spravila na strmih, slabo odprtih delih sestojev.

Sedanje gojitvene oblike torej niso nastale le po volji gozdarjev, ampak so bili prisotni drugi vplivi, predvsem negativni, zelo veliki.

Mišljenja sem, da sproščena tehnika gojenja gozdov na osnovi nega omogoča zajeti vse pestrosti gozda in druge okoliščine, ki vplivajo na razvoj gozda, daje gojitelju svobodo, da si visoko postavi cilje in se odloča o poti, ki vodi najbolj uspešno in varno k cilju. Vendar pa je ta svoboda tesno povezana z odgovornostjo. Ta pa zahteva, da ko se odločamo za gozdnogospodarski cilj in pot do cilja, skrbno pretehtamo vse okoliščine, ne le tiste, ki podpirajo našo zamisel, ampak še bolj tiste, ki predstavljajo ovire na poti k cilju in se nekatere že omenil.

Za zaključek naj navedem misli

prof. Mlinška: Gozdnogojitveni obrat sproščene tehnike gojenja gozdov pomeni vsoto vseh harmonično usklajenih ukrepov, ki zagotavljajo trajno optimalno delovanje vseh funkcij gozda,

mag. Bončina: Ukvarjamo se s konkretnim gozdom, ki je živ, pester, raznolik, svojstven in ki v naprej ne pripada nobenemu izmed gojitvenih obratov. Gojitvene zvrsti, tudi prebiralno gospodarjenje, naj bodo zato le vir znanja, izkušenj in idej. To je tudi vsebina sproščene tehnike gojenja gozdov, v kateri ima prebiralno gospodarjenje skupaj s skupinsko, postopnim gospodarjenjem osrednje mesto. Takšen pogled na gozd tudi ne dopušča ostre razmejitev gozdov na prebiralne gozdove, skupinsko - raznodobne gozdove... So le gozdovi, v katerih je model prebiralnega gozda zaradi ekologije gozda bolj prisoten, v drugih pa manj.

K. Zagorc

ZDRAVSTVO

RAK

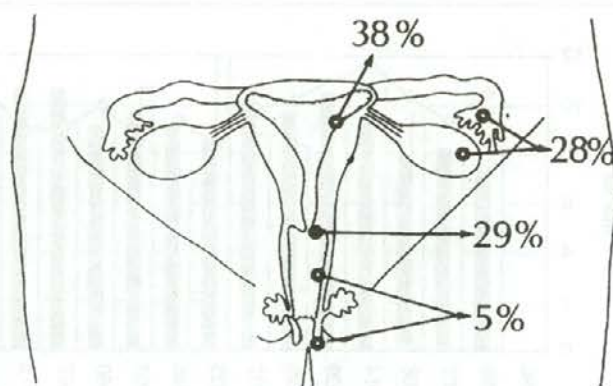
OGNITI SE MU, ZGODAJ ODKRITI NJEGOV ZAČETEK, PREHITETI GA!

Dekleta in žene, prisluhnite svojemu telesu!

Ali veste,

- da se mnoge bolezni tako ali drugače javijo, ko vstopajo v naše telo. "Potrkajo" s potenjem, zvišano temperaturo, slabim počutjem, bolečino in kar je še takega: hočeš, nočeš, nas opozarjajo nase;
- da med take bolezni spadajo tudi nekatera rakava obolenja ženskih spolnih organov in rodil, ki se javljajo z izcedki ali krvavitvami iz rodni organov;
- da v Sloveniji zbolijo za temi raki več kot 500 žensk vsako leto.

Za lažje razumevanje si oglejte tole sliko:

Vzdolžni prerez ženskih rodil. Število nastalega raka je izraženo v odstotkih: sluznica materničnega telesa 38%, maternični vrat 29%, jajčnika z jajcevodoma 28%, nožnica in zunanje spolovilo 5%.

Številke ne lažejo,

- da je raka na materničnem vratu - v Sloveniji jih vsako leto odkrijejo vsaj 165 - moč odkriti v najzgodnejši dobi razvoja s preprostim citološkim brisom (citologija = nauk o celicah), ki ga zdravnik naredi ob ginekološkem pregledu. Če v takem brisu najdejo rakave celice, zdravnik z majhno operacijo - konizacijo - obreže oboleni delček tkiva in bolnica je ozdravljena! Rak na materničnem vratu je pogostejši pri ženskah pod 50 letom starosti, značilen pa je za kadike in ženske, ki pogosteje menjavajo svoje spolne partnerje;
- da je rak na telesu maternice najpogostejša oblika ginekološkega raka pri nas. Vsako leto odkrijejo nekaj prek 188 žensk z rakom na materničnem telesu. Večina njih je starejša od 50 let, vse so predebele in imajo zvišan krvni pritisk, nekatere pa še sladkorno;
- da je rak na jajčnikih in jajcevodih - 160 jih odkrijejo vsako leto - bolezen starejših žensk, pogosto pa gre pri njem za družinsko nagnjenost k tej bolezni;
- da je rak nožnice in zunanjega spolovila redka bolezen - kakih 40 žensk zbolijo vsako leto za to boleznijo - javlja pa se le pri starejših, prek 60 let starih ženskah.

(nadaljevanje na 7. strani)

(nadaljevanje s 6. strani)

Vsa ta obolenja zdravijo
z operativno odstranitvijo bolelega tkiva, če se bolezen še ni preveč razsejala po vsem telesu, z obsevanjem ter z zdravlili, ki zavirajo rast rakavih celic (kemoterapevtiki), po potrebi pa s kombinacijo vseh treh metod.

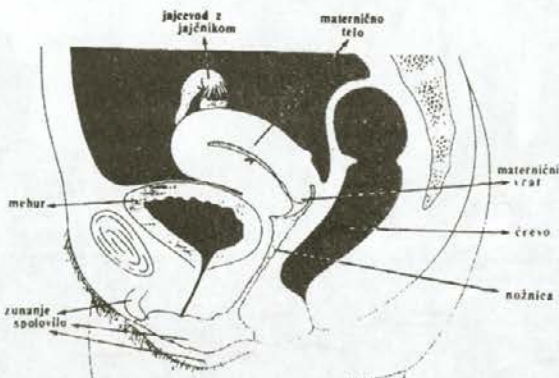
Znano je,

- da dobijo deklice v naših krajih prvo menstruacijo (menarho) okoli 12 leta;
- da govorimo o redni menstruaciji, če med dvema krvavitvama minejo trije ali štirje tedni, krvavitev sama pa traja največ sedem dni;
- da je vsaka krvavitev iz nožnice med dvema menstruacijama sumljiva in je ne gre omalovaževati;
- da moramo vsako krvavitev iz nožnice (velja tudi za izcedke!), začeti s prvo menstruacijo, zapisati v poseben koledarček, ki naj bi ga vodila vsaka ženska in ga zdravniku obvezno pokazala ob vsakem ambulantnem pregledu.

Res je,

- da priporočamo ginekološki pregled vsaj enkrat v letu takoj po začetku spolnega življenja;
- da svetujemo ženskam ginekološke preglede tudi po prenehanju rednih menstruacij, pa naj so te prenehale zaradi operativne odstranitve maternice in jajčnikov ali pa zaradi starostne mene (klimakterija);
- da pričakujemo od žensk, ki uporabljajo hormonske preparate za preprečevanje nosečnosti, obvezen obisk pri ginekologu ob vsaki nenavadni krvavitvi iz nožnice;
- da smo prepričani, da je vsako svojevoljno in nekontrolirano jemanje tablet neresno in nevarno početje,
- da vemo, da pri ženskah, ki za kontracepcijo uporabljajo maternične vložke, iztok ali krvavitev iz maternice ni nekaj običajnega, pač pa nekaj zelo resnega;
- da opozarjamo, da ni prav, če prihaja do krvavitve ob ali po spolnem aktu;
- da edino zdravnik lahko ugotovi prave razloge za bolečine v trebuhu. Bolečina, ki jo nekatere ženske čutijo ob ovulaciji (sprostitvi jajčeca iz jajčnega mehurčka) ne sodi med prave bolečine ali opozorilna znamenja, je pa pri nekaterih ženskah več ali manj redna, zmerna in traja kvečjemu dan ali dva.

Stranski pregled ženskih rodil:

Sestavljajo jih: zunanje spolovilo, nožnica, maternica, (vrat in telo) ter parna organa jajčnika in jajcevoda. Mehur je pred, črevo pa za rodili.

Pametno je upoštevati,

- da se za motnjami pri odvajanju seča ali blata lahko skriva rak rodil, zato je v takem primeru posvet z ginekologom nadvsem potreben, če ne že kar nujen.

Ne zanemarite dejstva,

- da so kakeršneki razjede ali ranice na zunanjem spolovilu pogosto rakavega izvora in
- da je v klimakteriju vsaka, tudi povsem nezatna krvavitev iz nožnice, lahko znamenje začetka rakavega obolenja!

Svetujemo,

da stopite do ginekologa vselej in brez odlašanja, čim opazite:

- krvavitev ali izcedek iz nožnice,
- ranico ali razjedo na koži ali sluznici zunanjega spolovila,
- kakršnokoli spremembo pri odvajanju blata ali seča,
- da hujšate, ne da bi to sami želeli in
- čim začutite neobičajno bolečino v križu ali trebuhu, pa zanj ne najdete opravičljivega razloga!

Radi pa bi povedali tudi tole!

- Matere, naučite svoje hčerke že ob prvi menstruaciji, da bodo začele zapisovati vsa dogajanja v zvezi z delovanjem njihovih spolnih organov in rodil. Pomagajte jim pri oblikovanju pravih stališč do ginekoloških rakavih obolenj že takrat, ko so obolenja še daleč, daleč od njih, da se jim bodo mogle in hotele postaviti v bran, ko bo morda nastopila potreba po čem takem!
- Morebitno hormonsko zdravljenje katerekoli nerakave bolezni v meni ne povzroča raka, lahko pa ženski vrne duševno ravnotežje in jo telesno okrepi!
- Samopregledovanje dojke sicer ne sodi v sklop teh razmišljanj, vendar pa zgodaj odkrito rakavo obolenje na dojki zagotavlja uspešno ozdravljenje! Upoštevajte, da devet od desetih rakov na dojkah odkrijejo ženske same, in to tiste ženske, ki si redno pregledujejo svoje dojke.

Koledarček obiskov pri ginekologu

	Pregled	Starost	Pogostost
RODILA	PAP test (pregled celičnega razmaza iz nožnice)	18	prvi PAP za vsa spolno aktivna dekleta in ženske!
		18-40	vsako leto (Če trije ali več zaporednih pregledov ne pokaže nič sumljivega, so pregledi lahko poredkejši, o čemer pa odloča zdravnik)
RODILA	Pregled materične sluznice	18-50	Ob vsakršni neredni krvavitvi iz nožnice pojdite na ginekološki pregled!
		nastop menopavze	Priporočamo pregled materične sluznice, nujen pa je ob krvavitvi iz nožnice. Ob pregledu bo zdravnik opravil še abrazijo (izpraskanje maternice)

Zavod za zdravstveno varstvo
Ravne

Človek, ki je gospodar samega sebe, lahko konča prav tako hitro, kot si izmisli užitek.

Oscar Wilde

MIKROSPORIJA

O nalezljivi kožni bolezni, ki jo prenašajo naši hišni ljubljenci, smo že večkrat pisali. Že par let jo zasledujemo v večjih ali manjših zagonih praktično po celi Sloveniji, zadnje mesece pa opažamo porast tudi na Koroškem. V lanskem letu smo imeli na Koroškem 23 primerov bolezni, letos v desetih mesecih pa že 24. Po neuradnih podatkih je število še nekoliko večje (nimamo še vseh prijav), po obolevnosti pa izstopa občina Dravograd.

Žarišče bolezni opazimo največkrat na odkritih delih kože (vrat, roke ali noge), lahko pa je prizadeto tudi lasišče. Začne se kot majhna bunčica, ki se širi navzven in pušča luskaste predele. Na obolelih mestih je koža pordela in se drobno lušči, dlake in lasje na teh mestih pa ostanejo krhki in se hitro lomijo. Z napredovanjem bolezni se neredko koža tudi zagnoji, na lasišču pa se pojavi začasna plešavost.

Rezervoar okužbe so predvsem mačke in psi. Pri psu se pojavijo podobne spremembe kot pri človeku, mačke pa pogosto bolezen le prenašajo, same pa nimajo izrazitih težav. Epidemiološko so pomembne predvsem potepuške mačke in psi.

Bolezen se prenaša ob stiku z okuženo živaljo ali ob stiku z okuženim človekom. Od človeka na človeka se lahko prenese z neposrednim ali posrednim stikom, najpogosteje pa preko skupne uporabe različnih predmetov (toaletnih potreb-

ščin ali obleke, frizerksega pribora itd.). Za okužbo so občutljivi zlasti otroci pred puberteto.

Od okužbe do pojava bolezenskih sprememb preteče običajno 10 do 14 dni. Bolnik je kužen za okolico ves čas, dokler ima prisotne spremembe na koži.

Zdravljenje je dolgotrajno, a uspešno. V primeru, da se obolenje pojavi v družini ali kolektivu, je potrebno pri vseh članih skupnosti opraviti ustrezne laboratorijske preiskave, da pa se bolezen ne širi, moramo strogo upoštevati navodila osebne in splošne higijene, ki nam jo dajo ustrezne zdravstvene službe. Če je bolnik otrok, v času bolezni ne smemo obiskovati šole ali vrta!

Najbolje se je bolezni izogniti. Prenos bolezni preko živali preprečimo tako, da se izognemo stiku z neznano živaljo, pri kateri so vidne kakeršne koli spremembe na dlaki. Starše prosimo, da otroke nenehno opozarjajo na nevarnosti tesnega stika z živalmi, saj pogosto prenašajo povzročitelje tudi drugih nalezljivih bolezni.

In še nasvet!

- Bodite pozorni na kakršnekoli spremembe na koži in lasišču. Če jih opazite, obiščite zdravnika!
- Izogibajte se potepuških mačk in psov, domače pa odpeljite na veterinarski pregled, če se vam zdijo sumljivi!

Zavod za zdravstveno varstvo Ravne

Fotografije, na katerih so upodobljeni mladi ljudje, ki so danes že dedki in babice, so zelo zanimive. Nekaj teh ljudi pa že krije domača zemlja.

Takšno fotografijo mi je podarila žena pokojnega logarja Rozika Pungartnik iz Razborce. Na njej so brhka dekleta iz Razborce, ki so dobila priložnostni zaslužek pri pogozdovanju. Dekletom, ki so rada lepo oblečena in urejena, je bil takšen zaslužek dobrodošel. Takrat je ta dela vodil revirni vodja, danes upokojeni Jože Tretjak, ki je bil rojen v Razborci.

Po tolikih letih je vse težko spoznati, zato prepuščam njim, da se spoznajo. Prav je tudi, da se spomnimo, kako je bilo včasih tudi lepo, še posebno, ko smo bili mladi.

Jože Krajnc

Levo: revirni vodja Jože Tretjak

Pogozdovanje

pred

40 leti

CEPLJENJE LISIC PROTI STEKLINI

Steklina je neozdravljiva bolezen, za katero zbolevalo ljudi in živali. O njej so pisali že pred našim štetjem. Kljub temu, da človeštvo to bolezen pozna že več tisoč let, pa so šele ob koncu 18. stoletja dokazali kužnost sline steklih živali. Kmalu za tem je genialni francoski znanstvenik Pasteur s sodelavci dokazal, da steklino povzroča virus, ki se kopiči v centralnem živčnem sistemu. Uspeli so narediti cepivo in z njim prvič uspešno cepiti 9 let starega dečka, ki ga je ugriznil stekel pes.

V Sloveniji je bilo uvedeno obvezno cepljenje psov po II. svetovni vojni z zakonom. Zadnji primer bolezni pri človeku je pri nas opisan 1950 leta. Z rednim cepljenjem pasje populacije se je pri nas mestna oblika stekline, ki jo prenašajo predvsem psi in mačke, popolnoma izkoreninila.

Druga pot širjenja je silvatična ali gozdna oblika bolezni. Glavni prenašalci te bolezni so predvsem v divjini živeči mesojedi, zlasti lisica in volk. V Sloveniji se je ta oblika bolezni prvič pojavila leta 1973 v Prekmurju, kamor je prišla iz Madžarske.

Gozdna oblika stekline se lahko zmanjša ali celo zaustavi z zmanjšanjem števila lisic na določenem področju. V Evropi in severni Ameriki so za redčenje lisic uporabljali različne metode kot plinjenje lisičin, zastrupljanje lisic s posebnimi cianovodikovimi vabami in lovom. Pri nas plinjenje lisičin nikoli niso uporabljali, nastavljanje vab s strupom pa.

V zadnjem obdobju se nehumano pokončevanje lisic ne uporablja več, pač pa se v pretežnem delu severne Evrope, kot tudi pri nas, poskuša steklino preprečiti s stalnim cepljenjem lisic. Ta metoda se je izkazala kot zelo uspešna. Prvo tako množično akcijo cepljenja so uvedli v Švici 1987 leta. Cepivo, ki je pod pritiskom v plastični ampuli, se položi v različne vabe (kokošje glave, mesno kostno moko itd.) in odvrže ali položi v naravo. Ampula, ki je iz plastike, ob žvečenju povzroči majhne ranice v ustni sluznici. Ker je cepivo pod pritiskom, se ob predrtju razprši po ustni votlini in vstopa skozi ranice v organizem. Vaba je markirana z antibiotikom tetraciklinom, ki se po zaužitju nalaga v kosteh in se z ultravijoličnim mikroskopom da dokazati. Uspešnost cepljenja pa ugotavljajo z dokazovanjem protiteles v odstreljenih živalih. Strokovnjaki so mnenja, da je možno zaustaviti ali omejiti gozdno steklino, če je imunih vsaj 70% lisic. Vabe se praviloma polagajo dvakrat letno in sicer spomladi in jeseni istega leta. Z imunizacijo je potrebno nadaljevati vsaj še dve leti po zadnjem ugotovljenem pozitivnem primeru te bolezni.

V Sloveniji je bilo poskusno prvič opravljeno delno cepljenje lisičje populacije 1989 leta na področju Gorenjske. V letih 1990 do 1994 je bila akcija cepljenja razširjena na vso Slovenijo, hkrati pa je bila tudi v Avstriji in Italiji. Vabe so polagali lovci ročno po sistemu mreže 16 - 20 vab na km². Vendar cepljenje ni dalo pričakovanih rezultatov. V letu 1994 se je steklina ponovno pojavila. Zaradi tega se je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS odločilo za spremembo polaganja vab. Vabe, ki so v osnovi enake, se bodo metale iz posebej prirejenih športnih letal, vendar ne samo v gozdovih, pač pa tudi po drugih zelenih površinah v poprečju 20 - 25 vab na km².

V Sloveniji prav v teh dneh poteka odmetavanje vab iz letal. Vladni organ, ki je izvajalec preventivnega cepljenja lisic naproša, naj najdenih vab ljudje ne uničujejo po nepotrebnem. Dva tedna po nastavljanju vab psov in mačk ne bi smeli spuščati nekontrolirano na prosto, ker so potencialni uporabniki vab. Ker je v vabi oslabljen živ virus stekline, pa morajo tudi ljudje upoštevati navodila zdravstvene službe, če pridejo v stik s cepivom. Prizadeta mesta na koži je treba temeljito oprati z vodo in milom, če je koža poškodovana ali pri stiku s sluznico, pa je treba poiskati zdravniško pomoč.

Gozdna oblika stekline ni problem samo ene občine, pokrajine ali države, saj živali ne poznajo mej med njimi. Slovenija kot članica evropske komisije za zatiranje gozdne stekline sodeluje s sosednjimi državami ter s skupnim koordiniranim cepljenjem lisic poskuša zatreti to bolezen.

Pripravil: Jani Potočnik

NAŠE KMETIJSTVO

PRIPRAVA STROJEV NA PREZIMOVANJE

Pozna jesen in zima je čas, ko večina kmetijskih strojev počiva. Želja vseh imetnikov kmetijske mehanizacije pa je, da stroji dolgo ostanejo uporabni in sposobni opravljati svoje delo. V večini primerov lahko lastniki sami poskrbijo, da je stroj pravilno oskrbovan, vendar morajo upoštevati navodila proizvajalcev in pooblaščenih servisnih delavnic. Opažamo, da kljub najboljši volji proizvajalcev le ni danih vseh koristnih navodil in nasvetov, kako stroje pripraviti za prezimovanje.

Dajam nekaj koristnih predlogov in nasvetov za čimboljšo oskrbo za čas, ko strojev ne uporabljamo:

- stroj moramo temeljito oprati in očistiti,
- pregledati moramo stroj in ugotoviti mehanske poškodbe ter te tudi odpraviti,
- stroj je potrebno podmazati in pri tem upoštevati navodila proizvajalcev stroja,
- stroj moramo še enkrat pognati in na ta način prekontrolirati, ali je mast ali olje izstopilo na vseh mazalnih mestih,
- nezaščiten dele stroja rahlo naoljimo - konzerviramo, seveda morajo biti prej suhi,
- stroj uskladiščimo v strojno lopo na suho in pokrito mesto.

Vsak lastnik najbolje pozna svoj stroj. Če je med delom opazil kakršnekoli napake, je jesenski in zimski čas najprimernejši, da se izvršijo popravila. Če gre za male napake in ste jih večji popraviti sami, to tudi storite, v nasprotnem primeru pa se obrnite na ustrezen servis.

Če boste stroje oskrbeli na tak način, bodo gotovo dočakali naslednjo sezono v dobrem stanju in vam bodo koristno služili čez vso sezono.

Ivan Pritrznik

STARA SADNA DREVESA

Članek izpod peresa D. Pušnikove je zelo zanimiv in tudi rešničen. Stare sadovnjake vidimo povsod okoli kmetijskih poslopij v Mislinjski dolini. Dolga desetletja, tudi preko sto let stara drevesa, kot so pri meni doma, rodijo hvaležno, brez posebne nege, sama od sebe. Namesto škropiv jih oskrbujejo in varujejo pred škodljivci ptiči, ki v starih duplih gnezdiijo in krasijo našo naravo. Ko nekoč teh dreves ne bo več, bodo mnoge vrste ptic izumrle, kar bo velika škoda za naše, sedaj še lepo, okolje. S škropljenjem smo grobo posegli v naravo, ki je pred nami dolga tisočletja sama poskrbela za ravnotežje.

Moj oče je že v prejšnjem stoletju nasadil v sadovnjaku divjake in jih cepil. Nekaj dreves sem videl v svojem otroštvu ravno takšnih, kot so danes, pa še danes rode lepe sadove, veliko okusnejši so kot kupljene jabolke, čeprav na videz ne tako brezhibno lepe. Neki razumnik mi je nekoč dejal: "Rajši imam od starega, neškropljenega drevja vsako figo, kot lepo jabolko iz plantaž, velikokrat škropljeno."

Ni vse zanič, kar je bilo nekoč, ko je bilo vse prepuščeno naravi, ki nam je najboljša mati. K naravnemu, bolj zdravemu življenju se bomo morali vrniti, ali pa živeti v zastrupljenem okolju.

Zelo lepo še rodijo stare sorte jablan: beličnik, šentjakopelce (zrele ob sv. Jakobu, avgusta), in hruške urbnce (zrele v sv. Urbanu). Druge, pozne sorte jabolk so: špiclni, ledrovke, železnikarji, golternete, ozimke, cebulečke, moštovke in tako dalje. Sorte poznih hrušk so: moštovke, vinske moštovice, tepke, ozimke, špehovke, maslenke, bunke, lesnače in tako dalje. Vse te sorte dajejo odlični sadjevec, špehovke pa smo včasih tudi na veliko sušili. Pa dober tek ob kozarcu domačega zdravega mošta in ob domači jabolki iz domačega sadovnjaka.

Jože Krajnc

Na jesen življenja, ko ljudje uživajo za-
služeno pokojnino, si zagotovo želijo le
zdravje, kajti zdravje je največja vrednota
človeka in ne da se niti kupiti. Tako nam je
jel pripovedovati 84-letni Franc Oder iz Mi-
slinje, ki sedaj na stara leta po težkem in
trdem življenju ni najbolj zadovoljen z
zdravjem. "Astma me daje in to težko bo-
lezen čutim že nekaj let. To je posledica
težkega in trdega dela, ki sem ga vse živ-
ljenje opravljal. 19. decembra 1912 sem se
rodil na Kunejevem v Veliki Mislinji in lah-
ko vam rečem, da sem že kot otrok trpel. Ko
sem bil v letih, da bi začel hoditi v šolo, sem
moral prijeti za delo in tako šole sploh nisem
obiskoval. Pisati in brati sem se naučil pri
vojakih v letih 1934 in 1935, ko sem služil
vojaški rok v Bitoli v Makedoniji. V pisanju
in branju pa sem se potem dopolnil na mis-
linjski žagi, kjer sem delal celih osem let,"
pravi Franc Oder.

Težka mladostna leta je Franc Oder pre-
življal na Kunejevem in, ko je dopolnil blizu
17 let, je odšel na "šiht". Spominja se, da je
moral najprej saditi smrečinke po gozdovih
veleposestnika Pergerja in kot sam pravi, tu
je dobil izkušnje, kako je treba pravilno sa-
diti drevesca, da se vsaka prime in začne
rasti. Franc Oder se tistih časov prve za-
poslitve še danes dobro spominja in pravi:
"Potem, ko sem postajal vse močnejši sem
dobil drugo delo. Zaposlili so me pri ce-
pljenju drv in te sem ročno cepil nekaj let.
Potem sem delal pri drobljenju lubja, osem
let pa sem bil zaposlen na mislinjski žagi. Po
osmih letih dela na žagi so me zopet zaposlili
v gozdu, kjer sem delal kot gozdni delavec
sekač, vse do svoje upokojitve leta 1962."

- V času, ko ste delali v gozdu kot gozd-
ni delavec, gotovo niste poznali mo-
torne žage?

"V letih mojega dela v gozdu smo trpeli.
Vse smo delali ročno, o kakšni motorni žagi
pa takrat nismo niti sanjali. Naše glavno
orodje so bile žaga, sekira in cepin. Na šiht
se nismo vozili tako kot danes in na de-
lovišče smo hodili peš, včasih tudi po več ur
daleč. Vstajali smo zgodaj, da smo pravo-
časno prišli do delovnega mesta, posebno
hudo pa je bilo v zimskem času, ko smo
velikokrat gazili sneg do pasu, ob smreki, ki
smo jo hoteli podreti pa smo morali najprej
odkidati sneg, da smo lahko začeli z delom.
Veste, včasih so bile hude zime in večkrat
smo se vračali z "šihta" premrazeni in trdi..."

Franc Oder ima na življenje in delo v
mislinjskih pohorskih gozvdovih ohranjenih
še veliko lepih spominov. Še danes se živo
spominja, kako so nekoč z volmi spravljali
les do železnice, ki je bila speljana po Mi-
slijskem jarku vse do Pistotnika. Spominja
se tudi, kako so po železnici vlekli vagončke
s konji po jarku in spominja se tudi kolikok-
rat se je z železnico peljal proti domu, da mu
ni bilo treba pešati po opravkih ali po
nakupih v Mislinjo, v Slovenj Gradec ali v
Velenje. Danes mu ni vseeno, da so po Mi-

slijskem jarku razdrli in odstranili to ozko-
tirno železnico, ki je bila med prvimi v
Evropi. "Veste to je pa največji greh vseh
časov, da so po "grabnu" uničili železnico.
Našim zanamcem nimamo in ne moremo
pokazati, kako so nekoč spravljali les po
železnici v dolino. Niti "mašine" in vagonč-
kov niso mogli ohraniti. Uničili so tudi elek-
trarno, ki je dajala elektriko tej železnici,
unikinili so sodarno, ki je nekoč bila ponos
Mislinja. Danes je naš kraj upoštešen in
nimamo več kaj pokazati..." se huduje Franc
Oder.

VERONA in FRANC ODER

Ko so tako leta za letom minevala, je
Franc Oder leta 1946 pričel razmišljati o
ureditvi lastnega družinskega ognjišča.
Kakšno leto prej se je spoznal z Veroniko
Založnik in julija meseca leta 1946 sta se
poročila. V skromni holcerski bajtici na Gla-
žuti sta si uredila lepo družinsko ognjišče, v
katerem se jima je rodilo pet otrok; Zdravko,
Branko, Stanko, Kristina in Sabina. Ob
skromnem olcarskem zaslužku jima je us-
pelo, da sta vzgojila svoje otroke v pridne in
poštene. "Ob slabi plači nisva mogla šolati
otrok, pa kljub temu sva vesela, da so si vsi
ustvarili svoje domove in družine," pravi
mama Verona Oder.

Da je bilo v družini Odrovih za vse dovolj
kruha, pa je poskrbela tudi mama Verona.
Doma v Glažuti so redili kravo, ki jim je
dajala mleko, v svinjaku pa so imeli po dva
do tri prašiče, da je bilo tudi meso pri hiši.
"Iz skope pohorske zemlje smo iztisnili vse,
da smo doma pridelali tudi zelenjavo in

krompir, pa krmo za živino. Ko je mož od-
hajal na vsakodnevno delo, sem vse to po-
storila sama, ko pa so otroci dorasli, pa so
mi bili v veliko pomoč. S skupnimi napori
in delom smo se preživljali in veseli smo še
danes, da je bilo tako," se spominja mama
Verona.

- Leta 1977 ste se preselili iz Glažute v
Mislinjo. Kakšni so bili vaši občutki?

"Čeprav smo vsa mlada leta preživljali na
Glažuti in tam pustili tudi svoje delovne
moči, nam ni žal, da smo se preselili v Mi-
slinjo. Tu je lepo in tu imamo vse. Zdaj na
stara leta tam zgoraj v Glažuti ne bi mogli več

živeti. Prevelika oddaljenost bi nam delala
zagotovo velike težave. Iz Komisije in Gla-
žute so se izselili tudi drugi. Tu pa tam se še
rad zapeljem na Glažuto ali v Komisijo, kjer
naju vežejo lepi spomini," pravi Franc in
Verona Oder.

- Letos ste praznovali zlato poroko.
Kaj pomeni za vas ta dogodek?

"Zelo veliko. Ob trdem in težkem živ-
ljenju nikoli nisva pomislila, na ta zlat ju-
bilej. Otroci so nama pripravili praznovanje
in hvaležna sva jim zato. Najbolj pa sva
vesela, ko naju na jesen življenja obišče vseh
16 vnukov in en pravnuk. Rada jim pri-
povedujeva o dogodkih iz najinega težkega
življenja. Želiva si le, da bi bila z njimi še
dolgo", pravi Verona in Franc Oder. To pa
jima želi tudi VIHARNIK.

F. Jurač

Franc in Verona Oder: "Teško prehojena pot je bila tudi lepa in zanimiva ..."

Zlatoporočenca s štirimi otroki

ZLATA POROKA MARTINA IN MARICE OŠLOVNIK

V tem vse bolj posodobljenem času je tudi vse manj cerkvenih in tudi civilnih porok, naraščajo pa zakoni "na koruzi" in ločitve. Nekateri se preprosto izgovarjajo, če se ne ženiš, se tudi ločiti ni treba. A znamenja za njimi le ostajajo, tu so otroci, ki ostanejo brez očeta pri materi, bolj redko samo pri očetu ali pa celo pri rejnikih.

Da so bile zakonske zveze včasih bolj pogoste in trdne, nam dokazujejo zlate poroke, ki se kar vrstijo v naših in drugih krajih, pa še vse obeležene niso. Tako nekako sem razmišljal, ko sem se ustavljal pred njuno bajtico v Goriškem vrhu, tam ko cesta iz grape zavije proti Ojstrici. Kar brž sem ju vprašal, kako da se po tako "dolgem caju" nista naveličala drug drugega in sta se znova poročila. "Ker je že precej čez, nisva hotela teh ceremonij, a otroci in vnuki niso dali prej miru, da sva v to privolila, češ da sva pozornost zaslužila in zdaj sva jim zato hvaležna, pa tudi sin Vili in snaha Jožica lepo skrbita za naju in tudi drugi z vnuki naju radi obiskujejo."

Ko sem začel brskati po njunih spominih, je mož Martin dejal, da je njegov rodovnik sestavljen skoraj iz samih enic. 11.11. 1911 z devetim križem, rodil pa se je v družbi šestih otrok pri Kupljenu na Goriškem vrhu. Starši so ga že zgodaj vpeljali v delo, ki mu je bil kos in ga je tako vzljubil, da še sedaj rad kaj postori okoli bajtice. Komaj si je ustvaril družino, že ga je vojna potegnila v svoj vrtinec in potem je še štirinajst mesecev okušal ujetništvo v Bremnu ter se po vojni srečno vrnil s svoj domači kraj, kjer je žena z otroki v strahu trepetala zanj.

Starši so mu podarili košček zemlje, na katerem sta si v tistih najtežjih letih po vojni zgradila skromen domek in nato leta 1952 še majhen skedenj s hlevom. "Komaj sva spravila prvi pridelek krme pod streho, je že izbruhnil požar. Ostala sva brez vsega z majnimi otroci in zopet je bilo treba z golimi rokami začeti vse znova. Kdor takšnih urarcev ni okusil, težko dojame kako hudo je to. Le otroci in dobri ljudje so nama dajali novega poguma in upanja, da nisva obupala." "Prav potrpežljivosti največ manjka dandanes ljudem, zato toliko ljudi kloni pod težo življenja," je modrovala Marica. Povedala je, da sta podarila življenje šestim otrokom, od katerih je eden v otroštvu umrl. Hud udarec za vse je bil, ko jim je smrt iz sredine iztrgala hčerko Urško, ki je že imela družino. Srečna pa sta, da so si otroci ustvarili svoja domovanja v najini bližini, od koder ju lahko obiskuje tudi vseh deset vnukov in šest pravnukov.

Ko sem vprašal Marico, kdaj jima je bilo najlepše, je dejala: "Ko se je mož Martin vrnil v domovino in sva se lahko zopet srečna objela, pa tudi sedaj je lepo, ako je človek za silo zdrav in zadovoljen s tem, kar mu prinese to skromno življenje."

V imenu vseh, ki Martina in Marico poznajo, želim da bi čila in zdrava dočakal jubilej biserne poroke.

Ludvik Mori

To je skromen drobec iz njunega pestrega in trdnega življenja, še veliko lepega in trpkega se skriva v njunih spominih, o katerih bi lahko napisali knjigo.

NA URŠLJO GORO

Lepo počasi zmorem hoditi še v breg,
Uršlja gora še posebno mi je všeč.
Tja gor res pravi čas moraš iti,
če hočeš lepih razgledov se naučiti.

Na Uršlji gori je zares lepo,
čeprav s trdom gor prideš, žal ti ne bo.
Te vsak planinec iz srca pozdravi lepo,
krog novih prijateljev te potrepljalo bo.

Čeprav živim nekako sredi planine,
a srce me vabi v prelestja planine.
Tja v višavja vedno rad grem
kadar lep miren sončen je dan.

Kadar sem visoko v naših gorah,
s srcem vseh uživam naših vrhov prelest.
Na vse strani se nam tudi prelep razgled,
tudi bolezen nad mano moči nima več.

Res lepše sreče na svetu je ni,
kdor lahko v planinah mirno živi.
Res treba se je s trdim delom truditi,
strahu pa ni, da nas hoče smog zadušiti.

Čeprav močno mi je opešal življenjeja
motor,
posebno nagaja in piha, kadar grem
navzgor.
A, ko po velikem trudu prideš končno
na cilj
od radosti in sreče najraje bi zavrnil.

Ludvik Mori

NOV DAN

V globini teme tli iskrica upanja,
če jo podpiham, bo oživela.
Plamen bo razsvetlil noč
in z novim dnem se najdeva
nekje na začetku neke poti brez konca.

Marija Omulec

STARE RODBINE SE PREDSTAVLJAJO

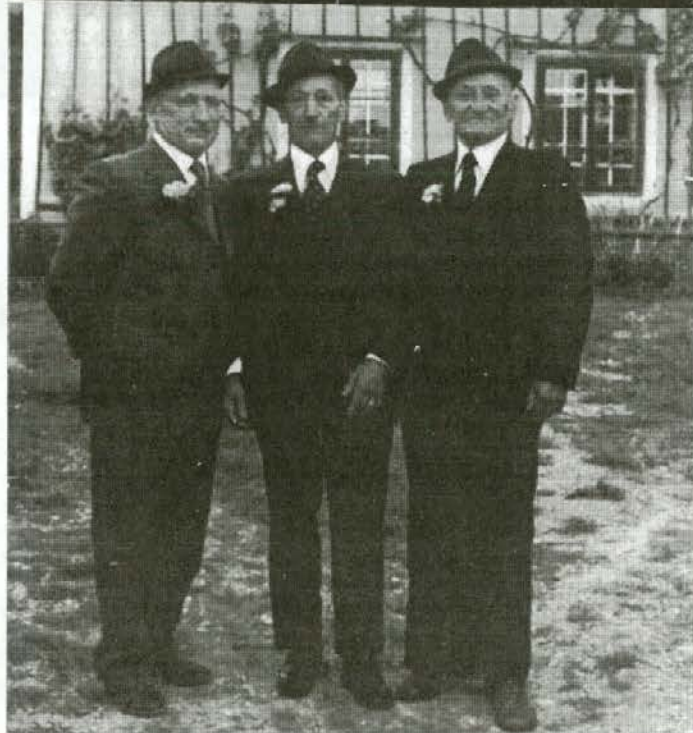
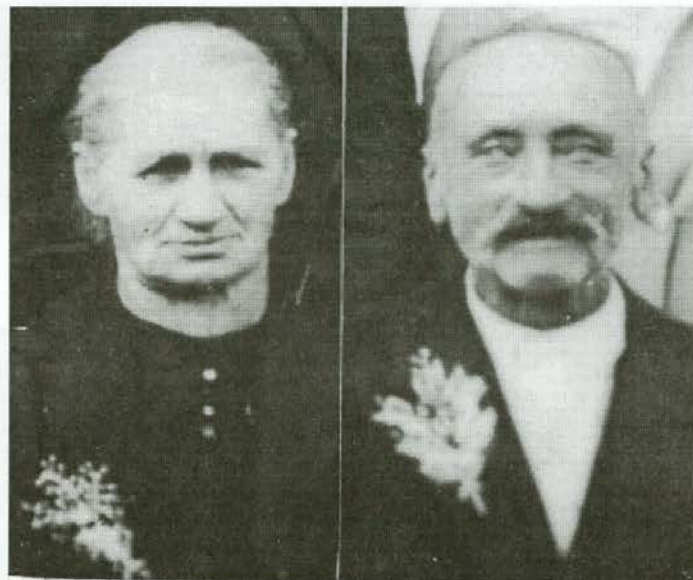
V soboto, 7. septembra letos je bilo na sončni jasi pri lovski koči v Podgori pod obronki Uršlje gore živahno in veselo. Spet so se zbrali potomci starodavne rodovine Jug na svojem letnem srečanju, ki je preraslo že v nekak družinski praznik. Zbiranje potomcev starih družin je lepa navada, ki pomaga ohranjati stare družinske vezi, spoznavati vedno nove i n nove člane rodovine ter zbujsati spomine na stare prednike, kis o bili deblo in korenine rodu. Na žalost se tega spomnimo vedno prepozno in potem ugotavljamo, koliko nam je še ostalo stvari, o katerih smo se želeli pogovarjati o naših prednikih in preteklosti.

Tudi deblo družinskega drevesa Jug je bilo izpostavljeno neusmiljenim viharjem dveh svetovnih vojn, krizam in izkoriščanju veleposestnikov in grofov, vojnemu ujetništvu in internaciji, po vojni pa vsemu povojnemu pomanjkanju in odrekanju ter nenehnem delu in skrbi za preživetje. Danes je na tem deblu še edina veja in grča, ki uspešno kljubuje viharjem življenja, to je stric Jože Jug, ki v svojem 88 letu živi zadovoljen in pri dobrem počutju pri svojem sinu Francu, vnukih in pravnukih v Breznici na Prevaljanih.

Razumljivo je, da se v enem samem kratkem članku ne da opisati vseh posebnosti, ki so značilne za kako rodovino, kar tudi ni moj namen. Hotel sem na kratko opisati, kako sem začel spoznavati Jugove in doživljati srečanje z njimi. Družina Jug je pognala svoje korenine v Belih vodah nad Šoštanjem, kjer se je v skromni a pošteni in marljivi, kmečko-najemniški družini pri Studenšku leta 1864 rodil sin Franc Jug. Ko je odrasel, si je za svojo življensko sopotnico izbral svojo sokrajanko, kmečko dekle Uršulo, s katero sta se proti koncu prejšnjega stoletja, okrog leta 1890 v Belih vodah poročila in si začela ustvarjati dom in družino. V zakonu se jima je rodilo 5 otrok: leta 1895 hči Marija, leta 1897 Katarina, l. 1899 sin Franc, l. 1909 sin Jože, in leta 1912 sin Ferdo.

Tisti časi so bili težki in hudi za kmečke najemnike, ki niso imeli lastnega doma in zemlje. Morali so se nenehno prilagajati svojim gospodarjem in jim biti na razpolago za vsako delo in ob vsakem času. Ni čudno, da so si take družine vedno iskale boljših življenskih pogojev in prostornejših domov zase in za svoje družine ter so se pogosto selile. Tudi Franc in Urša Jug sta se kmalu po koncu prve svetovne vojne preselila s svojo družino iz Belih vod na prazno Karničnikovo domačijo pod Uršljo goro in tako postali kot mnogi drugi, grofovski najemniki. Tu so se življenski pogoji nekoliko izboljšali, ker jim je bližina širnih grofovskih gozdov in pa bližnji žerjavski rudnik nudili stalen, čeprav skromen zaslužek. Kamnite, pa vendar sončne Karniške njive so jim dajale najpotrebnejše pridelke za življenje. V Karnicah je potem živela družina Jug življenje grofovskih najemnikov, v nenehni borbi za obstanek in vsakdanji kruh. Od tu so se potem tudi razšli po širni koroški zemlji za svojimi življenskimi cilji, želeč si čim prej ustvariti vsak svoj dom in družino. Najprej sta se poročili hčeri Marija in Katarina in tako sta nastali dve novi veji Jugove rodovine: Linasi in Gross, sinovi Franc, Jože in Ferdo pa so ustvarili tri nove generacije Jugov. Vsi ti potomci živijo danes od Slov. Gradca, preko Kotelj, Raven, po Mežišči dolini do Črne. Iz njih so izšli rudarji, železarji, inženjerji, učitelji in profesorji, ki tudi danes pomagajo ustvarjati lepše življenje svojim potomcem, kakor so ga nekdanj njim njihovi predniki, samo da v boljših in lepših časih.

Od Jugovih sem spoznal najprej najstarejšega sina Franca, ki se je iz Krnic preselil z ženo, hčerko in očetom, za katerega je prevzel skrb, v delavsko stanovanje v Plešivec in delal v Plešivških gozdovih za takratnega lastnika Plešivca - Skubica. Malo pred drugo vojno pa

Urša in Franc Jug zgoraj, sinovi: Franc, Jože in Ferdo spodaj

ga je Plešivški gospodar z družino preselil na prazno Pistoško posestvo v Razbor. Od tu je še naprej hodil delat v Plešivške gozdove, žena in hčerka pa sta obdelovali obirne in strme Pistoške njive in travnike.

Ker je mimo Pistote vodila pot koroških partizanov, so se kmalu tam začeli oglašati in zadrževati, pa tudi skrivati, to so kmalu izvedeli Nemci in že v začetku leta 1943 so Franca Juga, njegovo ženo in hčerko aretirali in odgnali v delovno taborišče Speinshart na Bavarsko. S seboj so vzeli lahko samo to, kar so lahko nesli. Pustiti so morali poln hlev goveje živine, ovc, svinj, ves pridelek prejšnjega leta ter vsa kmečka orodja in naprave, zakar niso dobili nikoli nobene odškodnine. Ko so se po vojni leta 1945 vrnili na opustošeni dom, so morali začeti vse z nova. Jug se je takoj zaposlil v gozdu, najprej pri gozdni upravi Slovenj Gradec, nato pa pri Kmetijski zadrugi Podgorje kot sekač in delovodja. Bil je priden in priljubljen sodelavec ter navdušen lovec. Umrj je leta 1984 v svojem 85 letu pri svoji hčerki - edinki - moji ženi, v Slovenj Gradcu, in počiva na starotrškem pokopališču.

(nadaljevanje na 13. strani)

(nadaljevanje z 12. strani)

Tudi drugemu sinu Jožetu življenje ni prizanašalo.

Kmalu si je ustvaril družino, pridno skrbel zanjo, hodil na delo v grofovske gozdove, pa v rudnik in nazadnje do svoje upokojitve na železnico. Usoda mu ni bila mila, saj mu je vzela smrt kar dve ženi. Vendar ni nikoli obupal in klonil, zato pa se mu je življenje oddolžilo z mirnim in srečnim življenjem v njegovi jeseni kot edinemu iz tiste generacije Jugov. Najbolj poznan iz te družine pa je bil gotovo najmlajši sin Ferdo. Dom in družino si je ustvaril v Mušeniku kot lesni delavec - žagar. Poznan je bil po širni Koroški pokrajini po svoji spretnosti in znanju za izdelavo vseh vrst izdelkov iz lesa: od ostrejših in opažev za stanovanjske hiše in gospodarska poslopja, pa do izdelave vseh vrst skodel in kritja z njimi. Izdeloval je kolovrate in krtače za volno, pohištvo in parkete ter vsevrste orodij in naprav, ki se rabijo v kmečkem gospodarstvu in gospodinjstvu. Bil je tudi eden redkih, če ne edini mojster na Koroškem, ki je znal izdelovati kmečke mline in žage, popravljati in uravnjavati žage venecianke in gatre po žagarskih obratih. Z ženo sta bila zvesta sotrudnika pri organiziranju vsakoletnega koroškega turističnega tedna. Žal, nas je tudi on zapustil. Umril je v svojem 80 letu pri svoji hčerki Mojci v Črni, kjer tudi počiva po napornem življenju.

Tudi starega Jugovega dedija se še spominjam, ko je živel pri svojem sinu Francu in njegovi družini v Plešivcu. Najljubše opravilo mu je bilo sekanje stelje, ali pa sem ga videl sedeti na soncu pred malim čebeljakom. Leta 1942 je odšel živeti k svoji hčerki Mariji na Leše, kjer je kmalu nato tudi umrl. Svoje zadnje počivališče je dobil na pokopališču pri Fari na Prevaljah.

Iz peterih vej debla, ki sta ga pred dobrim stoletjem zasadila v Belih vodah ded in babica, Franc in Urša Jug, so pognale mnoge nove veje in poganjki. Nastajajo nova debla Linasijev, Grossov, Marzelov in Razgorškov, Kosov, Potočnikov in Šepulov, Pristovnikov in Rebernikov. Tudi ti bodo skrbeli, da se bodo družinske korenine širile ter stara izročila ohranjala našim poznejšim rodovom.

Rudi Rebernik

ANDREJ ŠERTEL BI PRAZNOVAL 65 LET

Prve septemberske dni nas je vse presunilo žalostno sporočilo, da se je nepričakovano pretrgala nit življenja našemu uredniku Andreju Šertelu. Po tem sporočilu sem vedel, da bo srednja stran, kjer je zadnja leta tako slikovito predstavljal nekatere izbrane ljudi, njemu v slovo. Slovo mnogo prezgodaj! Kdo ve, koliko ljudi je še imel namen na teh straneh predstaviti z Dober dan.

Prav ta mesec bi Andrej slavil svoj okrogli jubilej, 65 let, rojstni dan in god. Njega ni več med nami, trajno pa bo stal med nami njegov svetel lik in njegovo plodno delo na vseh ravneh kulturnega in literarnega udejstvovanja, njegove črtice in pesmi posejane po raznih glasilih in tudi v knjižnih zbirkah ter dve njegovi knjigi o žganju.

Lep spomin nanj je ostal na moje prvo srečanje z njim, ko sem prvič prišel na sejo uredniškega odbora. Srečanje je bilo tako sproščeno, kot da se že dolgo pozna in kar precej sva se "popravhala", kar me je prijetno presenetilo. Znal in hotel se je s spoštovanjem pogovarjati z vsakim človekom. Ko sem nekoč predlagal, naj bi bila naslednja seja v našem kraju ali kar pri nas, je tej želji rade volje ustregel ter v septembru 1981 pripeljal družino oblikovalcev VIHARNIKA. Zanimala so ga značilnosti kmetovanja in okolica in še kaj.

Skupaj z nami je želel in načrtoval, da bi se obseg in naklada Viharnika zvišala, a žal, zgodilo se je ravno obratno. ob razpadu gozdarskih obratov in umiku sponzorjev se je obseg Viharnika skrčil in tudi naklada je padla. Urednik je bil prisiljen vzeti bolj gosto sito za naše prispevke in pesmi, bralci in sodelavci pa nejevoljni in še plačati ga morajo sami.

Na srečanjih je znal vsakega sodelavca in udeleženca lepo predstaviti.

Tak je bil naš nekdanji glavni urednik Andrej ŠERTEL in vedno bo živel v našem spominu.

Ludvik Mori

Spomin na sejo uredniškega odbora pri Nehniku v septembru 1981

Popravek - dopolnitev

V oktobrski številki Viharnika sem pod naslovom "Uršlja gora - naš Koroški biser" napisal na koncu drugega odstavka, da vsi trije zvonovi tehtajo skoraj pet ton. Pravilno pa je, da vsi trije tehtajo skoraj šest ton. Ljudsko izročilo pa pravi, da je veliki zvon na goro peljalo dvanajst parov volov.

Za napako se opravičuje avtor besedila Ludvik Mori

NAŠ DOLG ANDREJU

Mnogo lepih skupnih doživetij s Šertelovim Andrejem - Zepačevim Drejcem, je bilo že oživljenih in tako globje vtisnjenih v tisti del spomina, ki nam je v pomoč pri premagovanju nezaupanja v dobre človeške odnose.

Kako, da ne znamo ceniti plemenite vrednote, ko jih uživamo in smo obdani z ljubeznijo in varnostjo? Šele takrat, ko to izgubimo, se zavemo globine vrzeli, ki jo je povzročilo slovo od človeka s takimi darovi.

Andrej je bil eden izmed njih, bil je vedno pripravljen razvedriti vsakogar, bodisi s svojimi, z ljubeznijo pripravljenimi poživil in še več, s svojim razumevanjem za vse življenske tegobe, ki tudi njemu niso bile tuje. Čutil je sorodnost do vsega stvarstva in iskal smisel življenja, ki ga je privedlo tudi do iskanj virov življenja njegove rodbine.

Po Otonu Župančiču si je izbral vodilo:

"Iz roda v rod - duh išče pot".

Posegel je v preteklost, kolikor so mu omogočili viri iz matičnih knjig župnije Št. Ilj pod Turjakom. Krstne oz. rojstne in mrliške knjige so jih v tej fari začeli pisati 1770 in poročne od leta 1785 naprej. Knjige za prvih sto let obstoja so pisane izključno v gotici. Pisava je v različnih vrstah črnih, na grobem papirju, izpisana, spremenjena od zapisovalca in starostnih posledic, zato je bila potrebna pomoč večjih arhivarjev. Vse matične knjige, starejše od sto let, so bile shranjene v Arhivu Slovenije v Ljubljani. Leta 1994 je Arhiv Slovenije predal vse matične knjige področnim škofijskim arhivom.

Andrej je vse izpisane podatke preverjal in jih ponovno izpisoval v škofijskem arhivu v Mariboru. Zapiske, mlajše od sto let, je izpisoval na občinskem matičnem uradu v Slovenj Gradcu.

Zbrane podatke o rodbini Šertel je primerjal z zgodovinskimi po knjigi dr. Josip Mala "Zgodovina slovenskega naroda". Prebral je mnogo zapisanega o času, ko so bili Francozi pri nas, med drugim tudi opise stisk, ki so jih morali prestajati vojaki. Opisuje jih Slovenec Andrej Pajk v SLOVENSKIH VEČERNICAH pod naslovom "SPO-MINI STAREGA SLOVENCA". Pajk se je sam udeležil pohoda s Francozi nad Rusijo.

V Franciji so leta 1793 poklicali pod orožje vse moške, sposobne za boj od 18 do 45 leta starosti. Vse to kaže, da je bil prednik rodbine Šertel poklican k vojakom ravno v tem času, saj se je leta 1797 spomladi v Mislinji že poročil.

V Francosko vojsko naj bi bili vpoklicani trije sinovi trgovca iz okolice Metz v severni Franciji. Vojsko naj bi bili služili kot konjeniki. Prvi je padel nekje na meji z Avstro-Ogrsko, drugi naj bi zapustil vojsko in se naselil v Mislinji.

Prvi zapis priimka Šertel je zaslediti kot SCHERTEU Georg, poročil se je star 18 let in to je prednik rodbine Šertel.

Drugi brat Philip naj bi ostal tudi v Mislinji, se poročil vendar ni imel moških potomcev.

To so samo skope omembe dela, časa in potrpljenja, da ne omenjamo še materialnih izdatkov, ki jih je žrtvoval za nas vse in za posameznika, ki sodi v rodbino Šertel. Priimek Šertel se v rodovniku pojavlja 119 in to do šestega rodu po prvem Šertelju.

Verjetno ne bo nikoli dovolj globoko prodrlo v zavest, koliko dolgujemo Andreju. Žal, da mu v današnjem skupnem času nismo izkazali dovolj hvaležnosti in priznanje. Ali je Drejc od nas to sploh pričakoval? Preveč je poznal človeške slabosti, zato v njegovem srcu ni bilo ne tehtanja, ne merjenja in ne zamer. Vodila ga je ljubezen in zavest, da srečo ali vsaj zadovoljstvo, da od tega, kar nam je bilo darovano vrnemo življenju. Andrej je to kmalu izpolnil in se zato tudi tako hitro poslovil od nas, nam in našim potomcem pa zapustil bogato dediščino.

Poldika Bezljaj

Pod straim drevjem v sadovnjaku se brezskrbno pasejo krave in konji. - Foto: J. Krajnc

Ljubosumnost pa taka, če gospodar pestuje mladiča - Foto: L. Mori

UŠPIČIL SEM JO

Ko sem bil star 3 leta, že nisem hotel hoditi spat opoldan. Enkrat, ko sem bil pri dedeku in babici, sem šel opoldan spat. Ampak ležal sem v postelji, kot da spim. Ko je prišla mama, je mislila, da spim. Ko pa ni bilo nobenega v sobi, sem vzel kremo za obraz in namazal sebe ter stene in predale, kot bi barval. Potem pa je prišla mama. Obstal sem kot kip, kajti vedel sem, da sem naredil nekaj narobe. Potem me je mama malo oštela. Mama in babica sta komaj očistili mene in spalnico.

Luka Jeromel
3. A Mislinja

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnideršič. Naklada: 1700 izvodov. Tisk in dovršitev: CODA PRESS, Maribor, 1996.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

GRAŠČINA V PLEŠIVCU

V Plešivcu še stoji stara hiša, ki je ostanek in spomin na lep dvorec nekdanjega Plešivca. Zadnji oskrbnik dvorca je bil Mihael Najner, invalid nemškega rodu. Imel je tudi svoje dekle, med njimi svojo pol sestro Marijo, potem Ano Podstenšek in Uršulo Šisernik. Tam so stanovali tudi gozdni delavci.

Med vojno so partizani ta dvorec požgali. Ker so prekmalu odšli, dvorec ni pogorel do konca. Stopnice, ki so vodile v zgornje prostore so polili z bencinom. Ker v prostoru ni bilo dovolj kisika, so stopnice le počasi tele. Prebivalci dvorca so pogasili tleči ogenj. Oskrbnik se je še pravi čas umaknil, da ni postal žrtev vojne.

Po vojni je Gozdno gospodarstvo v tej graščini uredilo domove za svoje delavce. Ti so si kasneje uredili stanovanja v dolini, plešivški dvorec pa so si nekateri uredili za vikende. Zadnji stanovalki v Plešivcu sta bili Frančiška in Antonija Ajtnik.

Lep je ta kraj, zeleni gozdovi šumijo daleč naokrog. Nedaleč stran je Vernerca, kjer gospodari prieden in vesten gospodar Ivan Ruprecht s sinom Rihardom. Zgradila sta lep, novi dom, ki krasi okolje. Mogoče bo kdaj uredil tudi kmečki turizem in privabil ljudi v ta kraj.

Štefka Melanšek

URŠLJA GORA

Iz vseh krajev sem si že ogledovala goro Urško in ugotovila, da je najlepša, če jo gledaš iz naše vasi Zgornje Dovže, pa naj bo v katerem koli letnem času. Poleti in pozimi se ozira vsa lepa bela cerkvena po Mežiški in Mislinski dolini. V zimskem času so planine tako lepe, da ni slikarja, ki bi znal to lepoto naslikati, kot jo naslika narava sama.

Letos na pustni ponedeljek zvečer je bil močan dež s snegom. Zjutraj, ob sončnem vzhodu je bila narava neizmerno lepa. Te lepote sem šla gledat z mojim petletnim vnukom Domnom na odprto polje, od koder se lepo vidi Uršlja gora in naše prelepo Pohorje. Fantek je sedel v sneg in samo gledal. Čez čas je rekel: "Bica, to je pa zares lepo, ali to vidijo tudi drugi, ali vidi to moja mamica, ko je v službi v Slovenj Gradcu?"

Ugotovila sem, da ima že mali otrok čut za naravne lepote.

Marija Merzdovnik

MITJA MORI - "ŽELEZNI MOŽ"

Triatlon je pri nas v medijih manj popularizirana športna disciplina. Kljub temu pa je pritegnila kar nekaj klenih Slovencev, med njimi tudi Mitjo Morija, 22 letnega študenta 3. letnika ljubljanske Fakultete za strojništvo iz Prevalj.

Mitja je začel športno kariero kot smučar v koroških smučarskih klubih. Med srednjo šolo je aktivni šport pustil malo v ozadju, pred tremi leti pa se je prvič udeležil tekmovanja v triatlonu in se navdušil nad to športno disciplino.

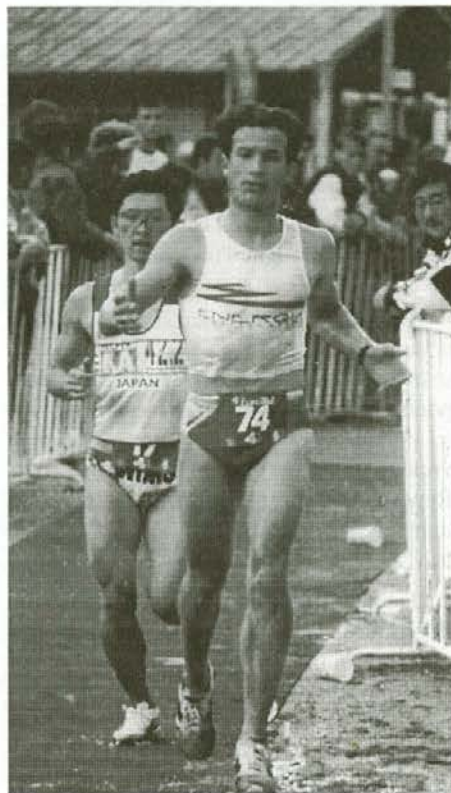
V Ljubljani se je vključil v klub ENERGIJA - TRIATHLON. V klubu je 9 članov, starih med 20 in 27 let, ki imajo skupnega trenerja in deluje profesionalno približno eno leto. V lanskem letu so precej nastopali doma in v tujini (Avstrija, Italija). Mitja se je udeležil 15 tekmovanj in se uvrstil na 9. mesto v skupnem pokalu, letos pa je 4. najboljši v Sloveniji. Cilj za naslednje leto je uvrstitev med prvih 3.

Za tako zahtevno disciplino, kot je triatlon, ki združuje plavanje, vožnjo s kolesom in tek, je potrebno prilagoditi način življenja temu športu. Mitja je razporedil svoj čas in moči tako, da je uspešen na vseh področjih - v športu, pri študiju in v zasebnem življenju.

Trenira vsak dan po dve disciplini. Običajno gre zjutraj med 7. in 9. uro v bazen, nato na predavanja, popoldan pa se pripravlja še za tek ali kolesarjenje. Za vikend, ko pride domov na Prevalje, se pripelje iz Ljubljane do Velenja kar s kolesom.

Sezona se začne že novembra, zato začno triatlonci intenzivno trenirati v tem česecu in stopnjujejo priprave tako, da marca trenirajo tudi po 8 ur na dan. Oda marca do maja še "pilijo" formo, nato pa do oktobra nastopajo na tekmah. Za takšne telesne napore pa je pomembna tudi pravilna prehrana, obogatena z vitamini in ogljikovimi hidrati ter velike količine tekočine. obroki morajo biti redni, sicer lahko pride do poškodb mišičevja.

Za udejstvovanje v tem športu pa so potrebna tudi sredstva za opremo, za treninge, za nastope. Vse te stroške je v prejšnjih letih nosila družina Mori sama, letos pa je del bremena prevzel klub. Mitja je tudi sam iskal sponzorje, predvsem v domačem okolju, ki so se odzvali s prispevki. Pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec so primaknili kot pomoč 30.000,00 SIT.

Zaželimo mu veliko uspehov na tekmovanjih predvsem pa, da bi dosegel zastavljen cilj.

Triatlon pri nas v Sloveniji poznamo že 13 let. Iz Italije ga je k nam "prenesel" Jani Tomšič. V Sloveniji je sedaj ca. 20 dobrih tekmovalcev. Triatlonska zveza organizira slovenski pokal in državno prvenstvo. Pri nas organizira 2 disciplini:

1. sprint triatlon, ki zahteva 750 m plavanja, 20 km vožnje z biciklom in 5 km teka.

(Velikokrat plavajo v bazenih, ker se tekme prično že maja, temperatura vode pa mora biti nad 15°C.)

2. olimpijski triatlon, ki zahteva 1500 m plavanja, 40 km vožnje s kolesom in 10 km teka.

Obstajata še dve disciplini in sicer:

1. srednji triatlon, ki je bil že tudi organiziran pri nas in zahteva 2,5 km plavanja, 80 km vožnje z biciklom in 20 km teka.

2. havajski IRONMAN ali železni mož pa zahteva 3,8 km plavanja, 180 km vožnje s kolesom in 42 km teka.

Ida Robnik

Vužnik iz Podgore v Kotljah je še v stari, kraljevski Jugoslaviji kupil Mvačnikov travnik Bazavico, na Gornjih Selah. Doma pri Vužniku je bilo malo sena. Pridelalo se ga je komaj za krmljenje kakih deset repov živine čez zimo. Dokupljeni travnik Bazavica pa je omogočil rejo do 20 glav živine, zato je bil na Vužnika velika, dragocena pridobitev. Poleg tega je bilo seno pri Vužniku slabše, kislo, zaradi mlak in močvirij. Ime samo kaže na luže, Vužnik (Lužnik). Nasprotno pa je bila na Bazavici krma sladka in dišeča. Pridelalo pa se je tudi 20 do 25 velikih, težkih vozov najboljšega sena.

Travnik Bazavica je kakšno uro peš hoje oddaljen od matičnega, Vužnikovega posestva v Podgori. Takrat je tja vodil le slab, ponekod strm kolovoz. Cesta na Bazavico je peljala od Vužnika mimo Rimskega vrelca, Kovača, nekdanje grofove žage, Renerjevih žlebov do kmeta Zabrnika. Od tam pa strmo navzgor skozi gozd, do travnika.

Takrat ni bilo sodobnega prevoza, niti dobrih cest. Zato se sena ni dalo odpeljati domov v kratkih štirih do petih dneh, kolikor je košnje in sušenje sena trajalo. Seno so vozili na lojtrskih vozovih s konjsko in volovsko vprego. Zaradi slabe ceste so vsak dan lahko odpeljali domov k Vužniku samo dve "furi", dva manjša vozova sena. Vožnja pa ni potekala gladko in brezskrbno. Dostikrat se je med potjo voz prevrnil, kar je imelo za posledico, da je bilo treba seno ponovno pobasati in naložiti na voz, ki ga je bilo treba poprej tudi postaviti na kolesa. Treba je bilo tudi na novo povezati voz s senom z verigo, žrdjo in vrvo. Seno je bilo veliko lažje voziti domov pozimi. Zime so bile tiste čase snežene in hladne, zato je držal sanenec. Steptan in trdno povozen sneg je omogočal vso zimo prijetno in varno vožnjo s sanmi "pokami", kakor so take sani, opremljene z lojtrami imenovali. Da bi posušeno seno lahko shranili in ga vozili domov pozimi, je Vužnik takoj prvo leto, ko je travnik kupil, tam postavil prostorno šupo, uto za seno. V to uto se je seno spravilo in "sparnalo", da je počakalo na zimo, ko so ga zvozili domov.

Košnja tako velikega travnika, kot je Bazavica, je bila tudi od vsega začetka nekaj posebnega. Če so ga hoteli pokositi ročno, s kosami, zjutraj od svita in dopoldne do dvanajstih, najpozneje do 13. ure, je moralo kositi 20 koscev, takšnih, ki so znali kositi in ki so bili vajeni in sposobni kositi. Košnja s koso je težko opravilo. Kdor si ne zna kose sklepati, jo brusiti, tak, ki ni utrjen in dovolj močan, je pri košnji trpel in "gor plačal". Posebno še zato, ker so se mu drugi smejali in se iz njega norčevali. Tudi kositi je bilo treba čisto in gladko. V redovcih ni smela

ostajati neodrezana trava. Dekleta in ženske, ki so pozneje prišle travo - redovce - trositi, so se iz takih koscev, ki so za seboj puščali neodrezano travo, norčevale in jih zasmehovale rekoč: "Da bodo tistega, ki pušča za seboj neodrezano travo s to travo za jajca privezale." Če se je o tem razvedelo, je bila to za takega kosca velika sramota, o kateri je govorila kmalu vsa vas. Kadar je bilo manj koscev kot 20, se je košnja ponavadi zavlekla čez cel popoldan in celo tja do večera. Vzrok za to je bilo premalo koscev, utrujenost, popoldanska vročina in suha trava, ki jo kosa ne reže rada.

Košnja na Bazavici

Na košnjo Bazovice so se pri Vužniku skrbno in dolgo pripravljali. Ženske so morale pripraviti jestvine, speči kruh in pogačo, krape. Oče pa je pripravil stoliterski sod mošta, nekaj žganja, prekajeno svinjsko meso, klobase in malico. Vstati je bilo treba ob polnoči ali kmalu po polnoči. V trdi temi so odšli od doma, tako da so kosci še v temi prišli na travnik. Tam so polegali ali posedli in počakali, da je pričelo svitati in je postalo toliko svetlo, da so videli kositi in kose brusiti. Potem so se postavili v vrsto in tisti, ki je bil najbolj korajžen, je zavriskal in pričel kot prednji in prvi kositi. Ponavadi je kosil dvojno redovje, vsi ostali pa enojnega.

Ob šestih zjutraj so prinesle deklice koscem na travnik zajtrk: ajdove ali koruzne žgance, zabeljene z ocvirki. Ponavadi so bili žganci zaliti z mlekom, včasih pa tudi z belo, mlečno kavo. Povrh je seveda vsak, ki je hotel dobil tudi žganja za "moč in dobro voljo". To se je tudi takoj pokazalo. Kajti, komaj so se moški najedli in se nekoliko odpočili, so že grabili po ženskah in jih skušali "porolat" in jih "nabulat" s travo tako, da so jim jo zatlačili v jopice, pod krila in za hlačke. Ženske so se seveda branile in skušale fantom vrniti milo za drago. Postalo je veselo, bilo je dosti smeha. Kmalu se je oglasila lepa domača narodna pesem. Petje so spremljali prešerni vriski. Nato pa poslušanje, če se bo odkod drugod zaslíhal odgovor. In res se je zaslíhalo oddaljeno vriskanje in petje. Kosci so poslušali in ugotavljali: "Glej, glej, pri Peželnu in pri Hovniku tudi kosijo." Košnja se je potem nadaljevala. Ženske in dekleta so prišle okrog devetih in pričele trositi travo v redovcih. Ob desetih je bila potem malica. Ržen kruh, klobase ali svinjsko prekajeno meso in slanina. Za pijačo pa mošt in žganje. Po malici so zopet peli in vriskali. Če so pri zajtrku

kosci zapeli tisto: "Zjutraj bomo zgodaj vstali, bomo kose si skleпали. Pojdemo kositi, prej ko bode svit, na zelene travnike", se je sedaj oglasila kakšna drugačna pesem, na primer tista: "Moj pobič je v Črni doma, vse ga prav rado ima. Moj pobič je lep in mlad, pije ga rad! Moj pobič je zgodaj vstal, koso na ramo d'jal, v hladnem jutru, kositi' je začel". Potem so se pesmi kar vrstile. Bolj ko se je bližal poldan, bolj se je prepevalo in vriskalo, bolj razposajeni in nagajivi so postajali kosci. A tudi ženske niso mnogo zaostajale za njimi. Opoldne je prišla na travnik gospodinja, ki je prinesla južino: kislo juho, ponavadi ovčjo, golaž, pogačo, krape in štruklje. Vse se je obilno zalilo z moštom in žganjem. Dobra volja je rasla. Travnik je bil pokošen. Oče gospodar je bil vesel. Spodbujal je kosce, naj pojejo in vriskajo in se veselijo z njim vred. Petja ni bilo konca vse do večera. Pesmi so se kar vrstile: "Pri farni cerkvi, zvonček že zvoni." "Prav lepa je hotuljska fara," "Polonca", "Jaz sem kovač, postopač", "Vse je veselo, kar živi", "Saj sem pravil mnogokrat", "Ko bi moja mam'ca vedeli" in še mnogo, mnogo drugih. Petju so se pridružile tudi ženske in dekleta. Zvečer, ko je zazvonilo Zdrava Marijo, so odšli domov. Doma je bila večerja: mleko, v kateri je bil narezan ržen kruh, močnik ali kaj podobnega. Večerje se niso udeležili vsi kosci, samo tisti, ki so bili v bližini doma. Drugi so odšli domov kar z Bazovice.

Povedati moram, da smo na košnjo na Bazavico kosce vabili. Vabili smo tudi ženske, trosilke in grabljice. Oče me je ponavadi poklical in mi naročil: "V ponedeljek bomo na Bazavico kosili. Pojdi okrog in v mojem imenu povabi kosce, da pridejo kositi. Pazi, da boš dobil take, ki pojejo in so radi dobre volje. Take, ki razumejo špas, ki vriskajo in so radi veseli. Ne pozabi iti k volenu po Volenove fante, pa k Nacesniku po Anzana in Gustlna. Ne pozabi iti po Mihelega Anzija, ki je dober pevec, po Bertlna Jamnika, starega Hrvata, Gradišnika, Encna, Lubenčevo Ančko, Štručevega Petra, Zvodnika in Podpečkega Anzija, brez teh ne bo petja in gavde". Tako sem tudi storil. Le redko kdo izmed teh, ki sem jih vabil, ni prišel. Vsi so radi prišli in bili kljub trdemu delu vedno dobre volje in veseli. Škoda, da so ti časi minili kljub temu, da so bili težavni, so bili vendar lepi in nepozabni. Posebno petje, vriskanje, smeh in dobra volja, tega je bilo nekdanj mnogo več kot danes. Škoda, prav dobro voljo, petje domačih pesmi, vriskanje, šale in smeh danes bolj kot kdajkoli potrebujemo.

Rok Gorenšek

TO SO BILI LJUDJE IZ MOJE DOLINE!

Tih jesenski dan je danes, ko to pišem. Dež udarja na okna, megla lega nad lesove in nič prijetnega ni v naravi. Res, čudna je letošnja jesen. Vse nekam hiti, kot bi se bilo kaj hudega. Tako hite tudi naše misli, ni časa za ustavljanje, niti za pogovor. Tega se ne zavedajo mnogi, ki drve z vozili smrti naproti. A čas se ustavi, ko je prepozno.

Že več kot štirideset let sem "profesionalni" govornik na pogrebih. Lahko bi vse moje govore, saj jih je mnogo, objavil v knjigi z naslovom: Ljudje, ki so bili. Sprehodil se bom po spominu, obstal pri grobovih in se tiho zamislil v onega, ki že počiva.

Bilo mi je menda manj kot 25 let, ko me je moja mati pripravila na govorništvo ob grobu. Prvič sem govoril ob grobu v Št. Janu, ko se je ponesrečil gospod Vinko Škrabec na dan mrtvih. Takrat sem menda tako glasno govoril, že skoraj kričal. Sčasoma sem se navadil govoriti mirneje, lepo povedati, na kratko o pokojnem. Pot me je vodila skoraj po vseh naših pokopališčih, največkrat pa sem govoril v Št. Janu. Tudi na Avstrijskem Koroškem sem imel govor, pa v Zagrebu in še marsikje. Težko je bilo govoriti ob grobovih mrtvih mater, kjer so otroci jokali in klicali svojo mamo. Nekje je mali deček hlipal: "Mama, sedaj pa ne bom jedel več tako dobrega kruha, kot si ga znala ti speči". Na takih pogrebih je bilo res boleče. Ko sem govoril starejšim pokojnikom, je bilo lažje. Ob smrti moje matere sem stal ob krsti v cerkvi in razmišljal o njej, ki mi je dala življenje. Meglen je bil trenutek pokopa. Moja žena je omedlela, saj sta bili z mojo materjo zelo navezane. Hčerki Lilijana in Hermina sta metali cvetje ob grobu kot Cankar in razmišljal o njegovih besedah: "Moje misli so bile v črno jamo djane, z materjo pokopane!"

Spominjam se še prijatelja Francija Trupa. Z njim sva skupaj odraščala. Rada se spominjam Modrijevega očeta Viktorja Vrbača. Bil je zelo izobražen mož, napreden kmet, za vsakega je imel prijazno besedo, zato je bil tudi dolga leta porotnik na sodišču.

Boleče pa mi ostaja v spominu pokop mladega dekleta Lidije Arovš. Nesrečna cesta je zahtevala njeno mlado življenje. Njen grob je tik ob grobu moje matere,

zato se vedno ozrem v njeno sliko, ko stojim ob materinem grobu. Njen grob je vedno poln cvetja in sveč.

Moj korak vedno zastane tudi ob grobu Ferda Jevška, ki počiva v Libeličah. Klicali smo ga Nanti. Veliko lepih spominov nanj je ostalo.

Tako moje boleče misli hodijo vzporedno s korakom od groba do groba. Križi in spomeniki me spominjajo na znance, s katerimi se večkrat pogovarjam v spominu. Tudi moj korak že postaja betežen in bom morda kmalu med njimi. To ve le usoda in Bog. Morda se bo nekoč kdo spomnil tudi mene, ali pa tudi ne. Važno je, da sem obstajal, delil dobroto. Tako je to, sedaj obstajamo, za nami pa izgineva pot, ki nas je vodila skozi življenje.

Viktor Levovnik

NEKEGA DNE

Zunaj dežuje,
močne deževne kaple
udarjajo na okenske polkne.

Sedim za mizo,
na mizi nekaj knjig,
vaza, v njej tri vrtnice,
pred mano list papirja in kuli.

Rad bi nekaj napisal.
Ne gre in ne gre.
Morda je krivo vreme?

Zazrem se v sveže pobeljen zid,
v kotu ozrem pajka,
ki si namerava splesti mrežo,
da ulovi svoj plen.

Zamišljenost v pajka
pretrga naša črna muca,
ki mi skoči v naročje,
želi, da jo pobožam.

Ko božam muco, si mislim:
Srečna muca, da ima nekoga,
ki jo boža.
A kdo bo božal mene?
Ker sem sam.

Na štedilniku je prekipelo mleko,
ki sem si ga pripravil za večerjo,
počistim štedilnik, popijem mleko,
se umijem in grem v posteljo.

Ker ne morem zaspati, premišljujem,
kaj mi bo prinesel jutrišnji dan.

Ivan Hamun

SPOMIN NA JABLANO

Skuštrana glava, skrivljeno telo,
z mahom poraščeno vso je bilo.
Globoko v zemlji pa zasidrana,
in rodni grudi vsa vdana.
Pod njo je preproga bila zelena,
vsa pisana, vsa razcvetljena,
zame mehkejša ni bila nobena.
Kot bogatin na njej sem posedal,
zamaknjen v njeno krošnjo sem gledal.
Tam se vse vedno je gibalo,
ptičke v gnezdecu zibalo.
Ptičke tam gori so živele,
mladičem pesmice pele.
Stolet je bila zelena,
lepša zame bila ni nobena.
Pod njo so se želje mnoge rodile,
le prevelike vedno so bile,
in se niso nikoli izpolnile.
Ko jo je jesenska sapa majala,
se nam je vsa razdejala.
Nasula nam je darove,
sladke, prelepe sadove.
Kako smo se za njimi podili,
pobirali jih, v prešo nosili.
So tekle iz nje sladke solzice,
mi pili smo, žarela so lica.
Prišla je starost, je konec s teboj,
telo se tvoje je sušilo,
več v tebi sokovov ni bilo.
Suha v nebo je štrlela,
in žaga, sekira je zapela.
Le trata je tam še ostala,
kjer ti si ponosna vsa stala.
Zaman se oziram v nebo,
da ugledal bi krošnjo tvojo.
Ni ptičjega petja, ne tvojih sadov,
ne sladkih tvojih sokov.
Le tvoja podoba še ohranjena je,
s teboj pa po mladosti želje.

Jože Krajnc

ANTON FRANKOVIČ
1919 - 1996

Po rodu je bil Dolenjec. V Kostanjevici ob Krki je bil rojen. Postal je Korošec. Sedaj počiva na Barbari. Ostal bo naš, Korošec za vedno. Rodil se je 11. decembra 1919. Umrli pa je v 77 letu življenja.

Njegova starša: mati Marija in oče Janez sta težko živela. Bila je kraljevina Jugoslavija, kjer je bilo življenje malih, siromašnih ljudi težko in brezupno, neperspektivno. Tudi rajnemu Antonu, tretjemu otroku številne družine, tisti čas ni bil naklonjen. Še otrok je moral od doma. Deset let star si je že sam moral služiti kruh. Prijel pa je za vsako delo, ki mu je bilo ponujeno, tako je bil navajen od doma.

Vihar druge svetovne vojne ga je zajel na pobočjih okrog Drvarja v Bosni, kjer je tedaj služil vojaški rok. Ko se je vrnil domov, je kmalu odšel v domače gozdove, kjer se je vključil v NOB slovenskega naroda. Dvakrat so ga ujeli Italijani in ga poslali v svoja taborišča. Dvakrat mu je uspelo pobegniti. Vrnil se je nazaj v gozdove, med partizane, kjer je dočkal tudi svobodo.

Po vojni je prišel k nam na Koroško, kjer je bil najprej nekaj časa graničar. Potem se je zaposlil v Železarni Ravne. Železarna ga je postavila za upravnika

ekonomije Dobji dvor. Pozneje je ekonomijo prevzela Kmetijska zadruga Prevalje. Na ekonomiji, v kmetijstvu je uspešno delal do upokojitve.

Težke življenjske preizkušnje v otroštvu in pozneje v življenju so za znakovale tudi njegov značaj, ki je bil mogoče prav zato včasih malo trši. Vendar se je v mnogih situacijah pokazalo, da je znal biti tudi izredno dober, vesel in družaben. Frankoviča se spominjam iz srednje kmetijske šole za odrasle v Vrbuju pri Žalcu. Tam je bil vedno izredno prijazen in tovariški. Vsem, ki nas je povabil takrat na svojo 40 letnico, bo to praznovanje ostalo v najlepšem spominu, dokler bomo žive.

Na Dobjem dvoru si je zgradil hišo. Tam je živel do smrti. Zadnja leta mu je pričelo pešati in odpovedovati srce, zato tudi ni več mogel izvrševati svojih številnih načrtov, ki jih je bil poln prav do konca svojega življenja.

Rajnega prijatelja, človeka in sodelavca, bomo vsi, ki smo z njim delali, ga poznali in srečevali, ohranili v najlepšem, trajnem spominu!

Rok Gorenšek

MILAN VERČKOVNIK
1940 - 1996

*Zapeli zjutraj so zvonovi
oznanjali so sončen dan,
prenehalo je srce biti,
ves trud je bil zaman.*

Z onemestostjo in veliko bolečino so se na starotrškem pokopališču v Slovenj Gradcu številni prijatelji in stanovski sodelavci poslovili od mag. Milana Verčkovnika, doktorja veterinarske medicine, ki je bil priljubljen veterinar v krajih med Uršljo goro, Pohorjem in Paškim Kozjakom.

Milan Verčkovnik se je rodil 16. oktobra 1940 v kmečki družini Visočnikove kmetije v Podgorju pri Slovenj Gradcu, kjer je že kot otrok okupatorjevega nasilja druge svetovne vojne izgubil očeta. Po osnovno šolskih in pozneje po gimnazijskih letih se je vpisal v kmetijsko šolo v Šentjur pri Celju in v Mariboru. Po končani kmetijski šoli je čutil željo še po višji izobrazbi in se je tako vpisal na veterinarsko fakulteto v Ljubljani, kjer jo je leta 1966 uspešno končal. Še istega leta je dobil kot mlad veterinar službo na veterinarski postaji v Slovenj Gradcu, kjer je bilo njegovo delo izredno težko. Slaba opremljenost takratne veterinarske postaje in velika oddaljenost krajev pod Uršljo goro, Pohorjem in Paškim Kozjakom mu nista delala težav, pa čeprav je moral v te kraje pešati po dnevi in po noči, v slabem vremenu ali v globokem snegu, do najbolj oddaljenih kmetij.

Kmetje v teh oddaljenih krajih, ki so bili deležni njegove pomoči za bolano živino, so mu bili nadvse hvaležni. Hvaležni tudi za razne nasvete in napotke v govedoreji, saj je bil med drugim strokovni svetovalec govedorejskega društva, društva čebelarjev in predsednik kinološkega društva Slovenj Gradec, ki ga je nekaj let uspešno vodil.

Štiri leta je bil direktor Koroškega veterinarskega zavoda v Dravogradu, zatem pa je prevzel vodenje veterinarske delovne enote v Slovenj Gradcu, katero je vodil vse do svoje prerane smrti. Ob obilici napornega terenskega dela kot veterinar je našel čas za podiplomski študij in tako postal magister veterinarskih znanosti.

Z vse prerano smrtjo veterinarja Milana Verčkovnika je tako Mislinjska dolina izgubila človeka, ki je v svojem kratkem, a bogatem življenju veliko naredil za napredek veterine in njenih znanosti. Vsi, ki smo Milana Verčkovnika poznali, ga bomo ohranili v lepem spominu.

F. Jurač

**TONČKA PODGORŠEK -
GLINKOVA**
1931 - 1996

Za vedno nas je zapustila Tončka ŠISERNIK, poročena PODGORŠEK.

Pokojna Tončka se je rodila 4. marca 1931 leta kot najmlajša izmed štirih hčera ali predzadnja izmed sedmih Gostenčnikovih otrok na Selah. Osnovno šolo je obiskovala na Selah. Po uspešno končani osnovni šoli je ostala doma in pomagala svojim staršem pri kmetovanju na veliki Gostenčnikovi kmetiji, kjer dela nikoli ni zmanjkalo. Bila je priredna in skrbna, saj je prišla za vsako delo. Če je bila žetev, je žela, ob košnji je tudi kosila in grabila, ob setvi pa tudi orala. Ker je bila najmlajša Gostenčnikova hčerka, je bila tudi najbolj primerna za opravke po mestih in drugod. Kdo bi lahko preštel korake, ki jih je naredila peš v Slovenj Gradec in na Ravne in še kam po raznih opravkih. Hodila je po zdravniku in zdravila za svoje bolehe starše. Ra-da je hodila in odšla v Slovenj Gradec ali Ravne peš, tudi po dvakrat na dan, če je bilo potrebno. Vedno je bila pripravljena pomagati tudi sosedom.

Leta 1965, 18. junija se je poročila na Navrški vrh pri Ravnah na posestvo Glinik in dobila mimoga, skrbnega, delovnega, skratka "brznega" moža. In začela sta gospodariti na posestvu z

enim samim upanjem, da si bosta z leti ustvarila lepo, toplo ognjišče. Začela sta obnavljati strehe, zidati svinjake, obnovila sta hlev in nakupila nekaj manjših strojev. Vse, kar sta uredila, je bilo za tiste čase lepo in moderno.

Žal pa jima ni bilo dano, da bi dobila naraščaj. Namesto zdravih otrok, ki bi se igrali na dvorišču, se je v hišo potihoma prikradla bolezen in začela razjedati oba. Tončko je priklenila na posteljo. Zvesti mož Franci ji je vedno stal ob strani in ji pridno stregel. Kako so bile dolge minute, ure in noči, ko je pri polni zavesti prenašala bolečino nezdravljive, skeleče odprte rane, poleg tega pa še skrbi za zdravje moža, obstoj kmetije in zdravje živine. Vsega tega napora Tončkino mehko srce ni preneslo, odpovedalo jo.

V 31 letih srečnega zakonskega življenja sta Franci in Točka ohranila celotno Glinikovo posestvo, dobro ime vedno spoštovane in poštene Glinikove domačije.

Sorodniki, prijatelji in znanci iz Sel se bomo Antonije vedno spominjali.

Anton Lah

Uršlja gora

POTRTOST

Ne vprašajte me vi,
kaj v mojem srcu se godi.
Žalost v mojem srcu tli,
ko spominjam se otroških dni.
Kruha lačna, brez očeta,
preživljala sem rejniška otroška leta.

F.R.

PASTIR

Bili so najlepši časi,
takrat, ko sem bil pastir,
sem pasel čredo, doma na vasi,
v mojem srcu bil je mir.

Res prehitro sem odrasel,
zapustil čredo, dom in vas,
se začelo je trpljenje,
ki ga je prinesel čas.

Ni več mame, ne očeta,
da za mene bi skrbela,
moral sem se v svet podati,
živeti le od svojega dela.

Ob delu in naporih
minejo najlepša leta,
komaj nekaj si ustvariš,
se že starost ti obeta.

Ivan Hamun

PLANINE

Pojdi draga, greva v hribe,
tja kjer encijan cveti,
vedno lepše so planine,
če si v gorah z mano ti.

Ob lepotah teh gora
si mi obljubila,
da v hribe vedno
z mano boš hodila.

Visoke naše so planine,
lep je naš koroški svet,
zate utrgal bom na skali
sivo bel planike cvet.

Shrani to planinsko rožo,
na lepe dni ti bo spomin,
ko bova midva ostarela,
bo v gore hodil najin sin.

Ivan Hamun

Tako smo žagali drva še ne dolgo tega nazaj

Gozdna gospodarstva
Sloveni Gozdar, p.o.

Trgovina
Les
Radlje

specializirana
trgovina
za oskrbo
gozdarstva

AKCIJA
Motorna kosilnica
CLASSIC - 3,5 Briggsov motor
cena: 28.860,00 SIT

Rokavice - gumi	540,00 SIT
Rokavice - gozdarske euro	1.610,00 SIT
Obleka gozdarska	13.680,00 SIT
Škornji gumi s filcem	2.300,00 SIT

Drsnik komplet	1.250,00 SIT
Meter gozdarski 15 m	5.200,00 SIT
Veriga vlečna 2 m	3.060,00 SIT
Vrv jeklena Ø 10 mm	320,00 SIT
Vrv jeklena Ø 12 mm	410,00 SIT

Svečka	340,00 SIT
Meč Oregon	3.950,00 SIT
Veriga 28 Z	1.590,00 SIT
Veriga 32 Z	1.890,00 SIT

Motorna žaga JONSERED 2041	59.400,00 SIT
Motorna žaga JONSERED 625	85.155,00 SIT
Motorna žaga HUSQVARNA 254 xp	95.952,00 SIT
Olje za mešanico	890,00 SIT

Smo pooblaščen prodajalec in serviser motornih žag JONSERED
in motornih žag, kos in kosilnic HUSQVARNA.

**Plačilo na obroke,
oziroma kompenzacija z lesom.**

Koroška cesta 68
(Dvorec) Radlje
tel.: 0602/71 421
fax: 0602/71 239

**KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA p.o.**

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

TOLAR na TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRETNOSTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. NOVEMBRA 1996 DALJE

Vloge	Na mesec (31 dni)	Na leto
Vloge na vpogled,		
tekoči in žiro računi občanov (2%)	0.17%	2.00%
Žiro računi društev (1%)	0.08%	1.00%
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+4)	0.85%	10.52%
Depoziti nad 91 dni (T+5), (D+5)	0.93%	11.59%
Depoziti nad 181 dni (T+6), (D+6)	1.01%	12.65%
Depoziti nad 1 leto (T+7.5), (D+7.5)	1.13%	14.24%
Kratkoročna posojila za kmete, člane zadrug (T+15)	1.71%	22.21%
Kratkoročna posojila za kmete, nečlane zadrug (T+16)	1.79%	23.28%
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+18)		24.27%

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnje 4 mesece.
D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

**ZAVAROVALNICA
MARIBOR**
PODRUŽNICA ZA KOROŠKO
SLOVENJ GRADEC
FRANCETOVA 7, 62380 SLOVENJ GRADEC
TEL. 0602 41-591, 41-813, 41-881, 41-882, FAX 0602 41-814

DA SMO VAM BLIŽE,
KO NAS POTREBUJETE:
TELEFON

080-19-20

PRVA BREZPLAČNA TELEFONSKA ŠTEVILKA
ZA NAROČANJE OBISKA
ZAVAROVALNIŠKEGA ZASTOPNIKA.

**ŽIVLJENJE GRE NAPREJ,
IN MI Z VAMI**

SERVIS, MONTAŽA IN POPRAVILA

Izkoristite ugodnosti pri popravilih kmetijskih strojev SIP.
Do 31. 12. 1996 oziroma do porabe materiala vam nudim:

5% popust pri nabavi vgrajenih rezervnih delov in

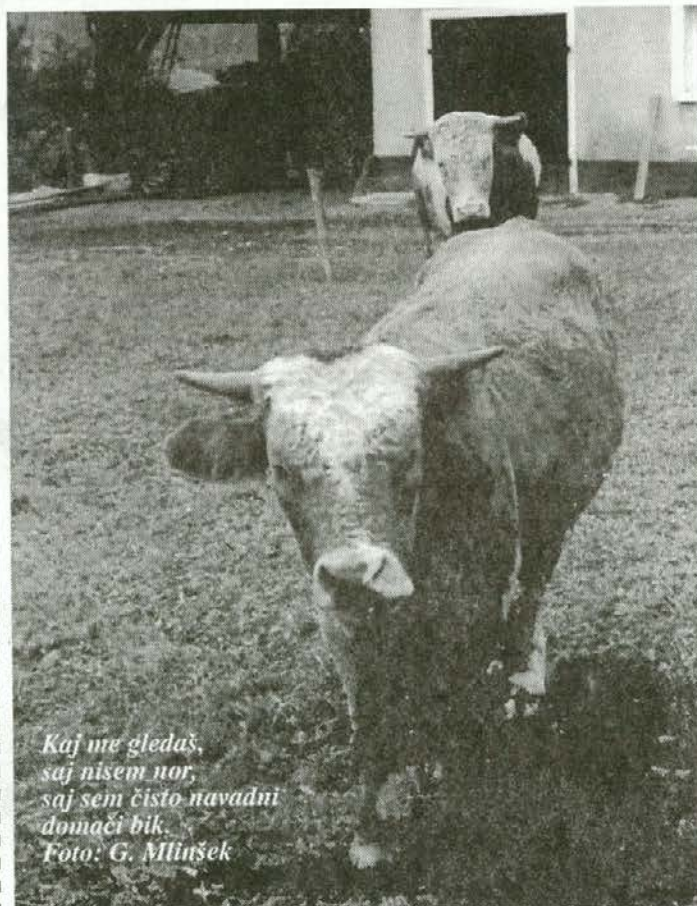
10% popust na izvršeno delo ter

PLAČILO V DVEH OBROKIH.

IVAN PRITRŽNIK, s.p. • Podgorje 98 A, tel. 0602 58150

express
OPTIK

Ob 10-letnici EXPRESS OPTIKE Jurija Podgorška s poslovalnicama v Slovenj Gradcu, Glavni trg 2 (tel. 0602 43 470) in v Velenju, Šaleška 16 (tel. 063 861 783) vam do novega leta nudi **10% popust** pri nabavi očal in kontaktnih leč za vaše oči.

*Kaj me gledaš,
saj nisem nor,
saj sem čisto navadni
domači bik.*
Foto: G. Mlinšek